

Bütün dünya işçileri birleşiniz!

Aydınlık

Sayı: 19

İçtimai, terbiyevi, edebi aylık mecmuadır

Teşrinisani 1923 – 1339

[Resim altı yazısı:] Büyük inkılâbın büyük rehberi Lenin

Münderecat

Rusya İnkılâbı ve Saiki

Sovyetler Kongresi'nin 7 Teşrinisani Celsesi

Geç Kaldın (şiiir)

Kızıl İnkılâbı Yaşatanlar

Değirmen (şiiir)

Türkiye'de Yeni Köy İhtiyacı

Rusya'nın Yeni İktisadi Siyaseti

Lenin

İnkılâp Kadınları

Yaşamak Arzusu

Gençlik ve İçtimai İnkılâp

Sovyet Rusya'sında Kadının Mevkii

İdarehane: Nuruosmaniye Caddesi'nde 57 numara

Tevzi mahalli: Babıali Caddesi'nde Çiftçi Kütüphanesi

Fiyatı 10 kuruştur.

Bu nüsha Rus inkılâbına tahsis edilmiştir.

[Resim altı yazısı:] Kızıl Ordu'yu yaratan ve işçi inkılâbını cihan sermayedarlığına karşı koruyan Trotski yoldaş

Rusya İnkılâbı ve Saikleri

Harb-i Umumî'den Evvel

Bugün Rus Sovyet Cumhuriyeti yedinci yaşına basıyor. Bundan tam altı sene evvel Komünist Partisi (Bolşevik), inkılâp umdelerine hıyanet eden yalancı sosyalistlerin idare ettiği muvakkat hükümeti devirmeye muvaffak olmuştu. Bu bir taklib-i hükümet değil; asker, amele ve köylü kitlelerinin tazyikiyle yapılmış bir millî kuruluş hareketiydi. Bolşevikler bu hareketin zeki ve kabiliyetli kılavuzları olmuşlardı.

Daha mebbeinden Rus İnkılâbı bir amele ve köylü inkılâbı mahiyetini arz eder. Fakat garibi, Rusya'da uzun müddet mutlakiyete yakın bir derebeylik idaresi altında, hatırı sayılır bir sermayedar istihsalinin; ve bunun iki mühim rüknü olan burjuvazya ve proletarya sınıflarının inkişaf edebilmiş olmasıdır. Denilebilir ki derebeylik usulleri, tarihen ve iktisaden zeval bulmalarını icap ettiren şeraitin husulünden sonra da bir müddetler mer'î olmuşlardır. Son inkılâptan on iki sene evvel, yoksul halk kitlelerinin ve sosyalist partilerinin yardımıyla, Rus burjuvazisi bir inkılâp yapmaya teşebbüs etmişse de kâfi derecede azim ve sebat göstermeden, kanlı Çar'ın vaatlerine aldanmış ve bir Duma (Meclis-i Mebusan) intihabı vaadiyle kanaat etmişti. Japonya – Rusya muharebesinin mağlubiyetlerini takip eden bu 1905 ihtilalleri hatırlardadır. Ve o zaman mevcut galeyana yatıştırmak için kanlı Çar'ın kabul etmeye mecbur olduğu meşrutî idareyi, bilahare takip ettiği intikam siyasetiyle, nasıl tedricen ayaklar altında çiğnediği cümlelerin malumudur.

O zaman burjuvazi kendi sınıf menfaatlerini korumaya elverişli bazı hukuk elde etmiş; asilzadegân sınıfının keyfî ve muhakkarâne muamelelerinden kurtulmuştu. Öbür tarafta, aşağıdan gelen diğer bir tehlike kendilerini beklediği için, bir gün evvel isyan bayrağı kaldıran burjuvazya, bu şeklen meşrutî Çarlık idaresinin en sadık bendeleri meyanına girmişti.

Bu esnada – yani iki inkılâp arasında geçen on iki sene zarfında – büyük merkezler etrafında, iktisadî teşebbüslerinde kâfi bir serbestîye malik olan burjuva sınıfının faaliyeti, bir büyük sanayi ve ticaret hayatı vücuda getirmişti. Bu asrî istihsal ve mübadele müessesatına can veren işçilerin adedi, büyük bir yekûna balığ olmakla beraber, bütün Rusya nüfusuna nazaran laşey hükmünde idi. Mamafih iki milyonu bulan proletarya sınıfı 160 milyon ahali içinde kaybolmuş değildi. Kendi kendilerine büyük bir kitle teşkil eden işçiler, memleketin en can alacak noktalarında, büyük şehirler etrafında, büyük sınaî merkezlerde toplu bir halde bulunuyorlardı. Nüfusun kahir ekseriyetini teşkil eden mujikler (yoksul Rus köylüleri) ise, yekdiğeriyle temas edemeyecek bir tarzda, vesait-i nakliyeden mahrum, uzak köylerde dağınık bir halde idiler. Tabii memleketin siyasetinde, mujiklerden ziyade, ön safta ve hal-i inkişafta bulunan burjuvazya ve işçi sınıflarının tesiri oluyordu.

Rusya'da Çarlık idaresinin istibdadına ve çeşit zorluklarına rağmen, bütün sınıfları temsil eden siyasi fırkalar teşekkül edebilmişti. Ve bunlar kendi sahalarında icra-yı faaliyet ederek vekayiin cereyanında birer müessir amil vazifesi görebiliyorlardı. Hanedan ve büyük asilzadegânı temsil eden irticakâr fırkalardan maada, bunların tahakkümünden hoşlanmayan küçük derebeylere ve zengin köylülere istinat eden Oktobristler; sermayedar burjuvazya

namına hareket eden Kadetler (meşrutiyet-perver demokratlar); bilhassa fakir köylü kitlelerini kendisine celbetmiş olan sosyalist revolüsyonerler; harfi harfine Karl Marx'ın tedrisatına sadık kalmak bahanesiyle, henüz memlekette derebeylik cari olduğunu vesile ederek evvela bir burjuva inkılâbı yapılması lüzumunu ileri süren ve burjuvalarla teşrik-i mesai taraftarı olan Menşevik sosyalistler; ve amelenin ekseriyetiyle beraber derhal cezrî bir inkılâp yapmak azminde olan Bolşevikler; muhtelif nokta-i nazarları mükemmel siyasi teşekküller etrafında cemetmeye muvaffak olmuşlardı.

İnkılâpçı fırkalara mensup olanların en cesurları kanaatlerini terviç ettirmeye matuf mücahedelerinden naşi, zaman zaman ya Sibiry'a nefyolunuyor; yahut ecnebi memleketlere iltica mecburiyetinde bırakılıyordu. Bu tazyikatın aks-i tesiriyle inkılâp cereyanları genişliyor ve kuvvetleniyordu. Zira ihafe ve tedhişe maruz kalan bu kudretli şahsiyetler, gittikleri yerlerde boş durmuyorlar, gizli vasıtalarla memleketteki taraftarlarıyla temaslarını muhafaza ediyorlar, onlara propaganda edebiyatı yetiştirmeye muvaffak oluyorlardı. Bu suretle haklarındaki muhabbet ve dolayısıyla sözlerinin nüfuzu artıyordu.

Mefkûreci muhaliflerin bu vaziyeti hilafına olarak; bazı burjuva ve amele partileri Çarlık idaresiyle hoş geçinmek yolunu tutmuşlardı. Bunlar meşruiyet dâhilinde hükümete muhalefet etmekle iktifa ederler; Rusya'nın beyne'd-düvel münasebatının zaafa duçar olmaması için, hükümetin siyaset-i hariciyesine ve bilhassa Fransa ve İngiltere ile olan ittifak ve dostluk münasebetlerine müzaheret ederlerdi. Harp ilan edileceği sıralarda Avrupa'da, bütün Rusların, Çar'ın arkasından seve seve yürüyecekleri, Rusya'da amele ve köylü de dahil olmak üzere, bütün sınıfların Almanya'ya karşı ilan-ı harp edilmesine taraftar oldukları zehabı, bu terakki-perver burjuva ve sosyalist partilerinin, Sazanov'lar, İzvolski'ler ve Stürmer'lerle aynı fikirde olmalarından ileri geliyordu.

Fakat hakikatte, halkın derinliklerinde büsbütün başka düşünceler cari idi. Amele ve köylünün ne Almanya'ya karşı bir kini, ne Balkanlar'a matuf bir alakası vardı; ne de İstanbul Boğazlar'da Çar hâkimiyetinin teessüsü için bir arzu besleniliyordu. Bu muhitlerde hüküm süren hisler, yoksul kitleleri açlık ve sefalet içinde yaşatan hanedana, derebeylere ve "türedi" büyük sermayedarlara karşı duyulan kin ve intikam hislerinden ibaret idi. Halkın muhtaç olduğu şey de arazinin taksimi ve büyük istihsal müesseselerinin alakadar amelenin murakabesi altına vaz'ı idi. Bu gayeler için hariçte ve dâhilde, el altından çalışan müteaddit teşkilatlar olduğu gibi, kavanine tevfikân teşekkül etmiş kuvvetli sendikalar ve inkılâpçı kooperatif teşkilatları da mevcut idi.

Harb-i Umumî Devresi

Harb-i Umumi bu şerait dâhilinde zuhur etmişti. Rusya hakkında bazı siyasi Çarlık mahafilinde ve memalik-i ecnebiyede mevcut kanaat ile, asıl Rus milletinin ihtiyaçları, arzuları ve ahval-i ruhiyesi arasında bir uçurum var idi. İhtilal koptuğu zaman bütün dünya ve bilhassa Avrupa'nın korkunç bir rüya görüyormuş gibi donup kalması ve harbin bugün gördüğümüz neticeye müncer olması bu gafletten münbaistir. İşin iç yüzünü bilenler, şahit olduğumuz vekayii evvelceden aşağı yukarı tahmin etmişlerdi. Bunlar meyanında büyük Lenin'in ismini tevkir ile zikretmek, hakikate karşı bir sadakat borcudur.

Rusya büyük muharebe için çok hazırlanmıştı. Fakat memleketin nüfusuna nazaran seferber edeceği ordular için, bu hazırlık pek gayr-ı kâfi idi. Ve esasen ihtiyacı tatmin edecek derecede olmamakla beraber bu na-tamam program bile tatbik edilemeden muhasamat başlamıştı. Ancak ilk teşekkül eden ordular layığıyla techiz edilebilmişti. Sonraları cephelere, adeta çıplak denilecek bir halde ve bir zamandan kalma, gayr-ı kabil-i istimal esliha ile mücehhez kıtaat sevk ediliyordu. Almanya'nın mükemmel askerî tertibata malik ordularına karşı, bu biçare mujik sürülerini göndermek, onları muhakkak bir ölüme mahkûm etmek demektir. Ve bunu Rus erkân-ı harbiyesi şayan-ı hayret bir soğukkanlılıkla yapıyor, çokluğun tazyikiyle işi bitirmek, adet faikiyetiyle teknik faikiyetine galebe çalmak gayelerini takip ediliyordu. Fakat amele ve köylü, kendilerinin olmayan gayeler için bile bile feda edildiklerini anlamakta gecikmediler. Seferber edilen bu milyonla insanların muntazaman iâşesi bile temin olunamamıştı.

Hâlbuki cephe gerisinde orduların iâşe ve ilbası işleri üzerinde yapılan ihtikârlar ve su-i istimallerle, bir taraftan millet soyulup soğana çevriliyor; bir taraftan da birçokları, muzdarip beşeriyetin kin ve isyanını tahrik edecek cesim servetler yığıyorlardı.

Daha henüz harbin ikinci senesi tamam olmamıştı ki mujikler ve ameleler arasında müesses idarenin mübalatsızlıklarına ve su-i istimallerine karşı sabırsızlık ve galeyana alaimi belirmeye başlamıştı. Çar'ın kudsi şahsına, sonuna kadar taabbüd etmekte devam edeceği ve daima ülü'l-emre aptal aptal itaatkâr olacağı zannolunan ahali kitleleri, için için kaynıyor ve kendini ezen, öldüren ve soyan idareye karşı dış biliyordu.

Seferberlik sanayi merkezlerinde toplu bulunan ameleleri dağıtmamıştı bilakis artırmıştı. Zira ihtiyacının pek dînunda olan esliha ve mühimmat istihsalini tezyid endişesiyle çırpınan Çarlık bütün uzın ve fabrikaları, orduya lazım olan tahrip âlât ve vesaitini imal için, evvelkinden büyük bir faaliyet ibrazına mecbur etmişti. Bir taraftan da, harpten evvel dağınık bir halde yaşayan köylü gençliği az bir zamanda ordularda tecemmu ve temerküz etmiş ve kendini anlamaya ve sefaletini duymaya imkân bulmuştu. Allah'ın vergisi zannettiği türlü türlü ızdırabat ve mahrumiyetlerin sebeplerini ve amillerini öğrenmek için, ordu mektep yerine geçiyordu. Şehirlerin ve kasabaların açığız çocukları ile daimi temas neticesi, yavaş düşünen mujiklerin de gözleri açılıyordu.

Milyonlarla insanın bu şerait altında mahdut sahalarda bir arada bulunması, hoşnutsuzlukların izharına pek elverişli bir vaziyet ihdas etmişti. Mükerrer hazırlıksız tecavüzi hareketler ve bunları tabii bir tarzda takip eden kahkarî hezimetler bu perişan sürülerde ızdırap ve acıyı beşerî tahammülün fevkine çıkarmıştı. Felaketlerinin ifrat dereceyi bulması neticesi, bu adamlarda miskinane tahammül yerine, kendi kendine güvenmek hissi uyanmaya başlıyordu. Birkaç kişinin keyfine ve menfaatine kurban olduklarını anlıyorlar ve isterlerse başlarına ve sırtlarına binmiş olanları yere devirebileceklerini seziyorlardı. Bu temayülleri teşkilat altına alacak unsurlar da gerek asker gerek sivil ahali içinde mevcut idi.

İlk İsyân

Nihayet yokluk, açlık, tazyik ve perişanlık o raddeyi buldu ki, harbin ilanından iki buçuk sene sonra husule gelen galeyanı bastırmaya, Çarlık idaresinin gücü yetmez oldu. Ne harp dolayısıyla mevcut idare-i örfiye, ne tehdit, ne şiddet para etmedi. Bir gün kan ağlayan amele

ve asker, ızdırabını yüksek sesle haykırmak ve hiddet ve infialini izhar etmek ihtiyacını zapt edemedi.

1917 Şubat gayesinde müthiş bir infialak: Adedi milyonla sayılan bu muazzam kitlenin gür sesi, Çarlığı temelinden sarstı. Bütün Petersburg sokaklarından yükselen “Ekmek ve sulh!” avazeleri bir sabah, Rusya’nın mukadderatına hâkim olanları, altın rüyalı uykularından uyandırdı. Artık çektiği azaba tahammül edemeyen amele ve asker, Çar’ın kulağının dibinde bu patırtıyı koparmıştı. Ve bu iki kelime, bütün bir büyük milletin arzusunu ve en mübrem ihtiyaçlarını hülâsa ediyordu. Haklarını arayan bu biçareler üzerine, emin addedilen kıtaatın sevkine teşebbüs olundu. Fakat asiler kendilerini tedibe gelen askerlere kollarını açmıştı. Onlar da bu haklı davanın davacıları meyanına iltihak ettiler.

Beş gün devam eden isyanı müteakip, Duma Meclisi, Çar’ın ıskatından gayri çare olmadığını idrak etti. Ve taçlı zalimi, hapse tıkarak, Prens Lvov’un riyasetinde burjuvazya partileri mümessillerinden mürekkep bir muvakkat hükümet, iktidar makamına vaz-ı yed etti. Oktobrist ve Kadet fırkalarının ileri gelenleri, asker ve köylüyü avutabileceklerini zannederek vaziyete hâkim olmaya çalıştılar. Kabinede Milyukov’lar, Guçkov’lar, Rudziankov’lar en nafiz azalardı. Bunlar bütün hareketleriyle, ellerinden geldiği kadar, vuku bulan tebeddülün, bir amele inkılâbı çehresini irae etmemesine gayret ettiler. Ve burjuvazinin hukuki taarruzdan masun kalmak şartıyla, yeniden bir hükümdarlık tesisine bile razı olacaklarını gösterdiler. İlk işlerinden biri, İtilaf Devletlerini tatmin etmek için – ve esasen bu, kendi samimi arzularına da tevafuk ettiği cihetle – İstanbul ve Boğazlar dâhil olmak üzere, İtilaf’ın emperyalist harp gayelerine sadakatlerini ilan olmuştur. Bu suretle Çarlığı deviren hareketin gayesini amele ve askerin “sulh” kelimesiyle ifade ettiğini pek çabuk unutuyorlardı.

Rusya’daki tebeddülün endişeye düşen Fransa ve İngiltere kabinelerini, zafer-i nihaiye kadar harbe devam dair olan bu teminat, müsterih kıldı. Onlar, tamamıyla kendi renklerinde olan bu kabineye müzaheret ettiler. Fakat asıl alakadarlar, kendileriyle istihza eder gibi davranan bu kabineyi takbih ve tehdit etmekte gecikmediler. İkinci bir tebeddül zarureti hâsıl oldu. Emperyalist şahıslar ihraç edilerek; Kerenski’nin iştirakiyle ihtilalci sosyalistler, Menşevikler ve burjuva partilerinden mürekkep bir temerküz kabinesi vücuda getirildi.

Amele ve Asker Şûrâları Teşekkülü

İşleri resmen tedvir eden, Duma ile onun sinesinden doğan kabineler idi. Fakat memlekete de, bu yıpranmış siyasi heyetin hâkim olduğu zannolunmamalıdır. Çarlığın sukutu ve iktidarın bazı şahsiyetlerden diğer bazı şahsiyetlere geçmesi, inkılâbî vaziyete nihayet vermiyor, buhranı halletmiyordu. Çünkü iktidar makamını sarmış olan tufeyliler, hakikate karşı göz yumuyorlar, vaziyeti anlamamazlıktan geliyorlardı. İşçinin ve köylünün pek sarıh olan isteklerini kaale bile aldıkları yoktu. Bunun için daha ilk günden, isyanın muvaffakiyetle tetevvücünü müteakip amele, köylü ve askerler daimî meşveret meclisleri teşkil etmişler (şûrâ veya sovyetler), ve bu heyetlerin mukarreratıyla, nokta-i nazarlarını ilan etmeye koyulmuşlardı. Amele, köylü ve asker mebuslarının şûrâsı, meşhur Taurid Sarayı’na yerleşmiş ve sarayın kapısına kırmızı bayrak talik olunmuştu. Bu suretle resmî hükümetin karşısında hakiki hükümet ahz-ı mevki ediyordu. Duma heyet-i idaresi resmî hükümetti; fakat hakiki kuvvet Taurid Sarayı’ndaki sovyetlerde idi. Bütün Avrupa’da büyük bir heyecanı mucip olan ve halk kitleleri

tarafından sevinçle kabul olunan “İlhaksız ve tazminatsız sulh!” teklifini bu sovyet ortaya atmıştı.

İlk zamanlar sovyetlerde, ihtilalci ve sosyalistler ve Menşevikler ekseriyette idiler. Bunun için kabinde nüfuzlu bir mevkileri vardı. Fakat bu fırkalar sovyetlerin derinliklerinden gelen tazyiklere mukavemet edemeyerek, bazen kanaatleri hilafına kararlar almaya mecbur oluyorlardı. “İlhaksız ve tazminatsız sulh!” düsturunu böylece hükümete kabul ettirmişlerdi. Hükümet bunu müttefik devletlere tebliğ ettiği zaman Clemenceau ve Lloyd George’ların büsbütün nazarlarından düşmüştü. Cevaben Ruslara: “İstanbul ve Boğazlar’dan vazgeçiyorsanız, o sizin bileceğiniz bir iştir. Fakat sonuna kadar harbe devam etmek mecburiyetindedir!” denildi ve Kerenski İtilaf Devletlerini memnun etmek için harbe devam razı oluyordu. Bu ..... başvekil milletin itimadından kuvvet alacağına, müttefik devletlerin müzaheretine istinat etmeyi tercih ettiği için, siyasetinin merkez-i sıkletini haricî münasebatına verdi. Hariciye Nezaretini Clemenceau ve Lloyd George gibi Fransız ve İngiliz burjuva politikacılarının meclubu olan Tereşçenko isminde bir genç delikanlıya tevdi etti. Bu adam Çar zamanının diplomatlarıyla iş görmeye çalışıyor, İtilaf’ı tatmin edecek her zilleti kabul ediyordu.

Kerenski Hükümeti

Diğer tarafta dâhilî işlerde büyük bir atalet hüküm-ferma oluyordu. Her şey yüzüstü bırakılmıştı. Yoksul köylü kitleleri için, en hayati bir mesele olan arazi meselesiyle kimsenin meşgul olduğu yoktu. İlaş meselesi eskisinden daha müsait bir şekle girmemişti. Yalnız askerî faaliyete germi verilmekte idi.

Clemenceau ve Lloyd George’un tazyikatına mukavemet edemeyerek nihayet – bütün milletin ve ordunun arzusu hilafına – Kerenski hükümeti 18 Haziran 1917’de askere taarruz emri vermeye lüzum gördü. İnkılâbın her ü merci içinde şirazesini bozulmuş her türlü vesait-i harbiyeden mahrum ordusunu, Almanya gibi bir hasma karşı, tecavüzi bir harekete sevk etmek aynı zamanda büyük bir cinayet ve bir cinnet idi. Bu cinayet ve cinneti irtikâp eden Kerenski kendisinin ve partisinin idam hükmünü vermiş oluyordu. Nitekim intizar edildiği gibi, tecavüz yalnız akamete mahkûm kalmadı, bu muharebeye iştirak eden teknil orduların imhasıyla nihayet buldu. Ve memleket dâhilinde Kerenski’nin zerre kadar itibarı kalmadı.

Bu gayr-ı tabii vaziyetler karşısında amele ve köylünün ve askerinin hissiyatına tercüman olan yegâne parti Komünist (Bolşevik) Partisi’ydi. Hükümet-i muvakkatenin şaşkın hareketleri, muvaffakiyetsizlikleri her gün biraz daha Bolşeviklere karşı olan muhabbet ve teveccühünü artırıyor. Bu esnalarda ekalliyette bulunan Komünist Partisi’nin takip ettiği siyaset, halkın ruhî temayülâtından ve hakiki ihtiyaçlarından mülhem oluyordu. Her fırsatta hükümet adamlarının maskesini aşağı indirmeleri ve resmî siyasetin iç yüzünü teşhir etmeleri sayesinde bilhassa 18 Haziran’dan sonra mahsûs bir derecede nüfuzları tevessü etmişti.

Kornilov Darbesi ve İtilaf Devletleri

Kerenski hükümetinden kimse memnun değildi. Çünkü bütün işlerin yarım tedbirlerle halline çalışıyordu. Ve tabiatıyla hiçbir mesele halledilemiyordu. Hezimetle neticelenen taarruzdan sonra irtica taraftarları da faaliyetlerini artırdılar. Ağustos 917 tarihinde inikad eden Moskova Konferansı’nda Kornilov’un bir darbe-i hükümetle iktidarı ele alması takarrür etmiş ve bunun bütün teferruatı tespit edilmişti. Kornilov’un teşebbüsünü memleket dâhilinde terviç

edenler mahdud idi. Fakat Düvel-i İtilâfiye meyanında bu harekete büyük bir ehemmiyet atfolunuyordu.

İtilaf Devletlerinin Rusya İnkılâbı karşısında vaziyetleri pek garip ve garip olduğu kadar iğrençtir. Fransa ve İngiltere muharebede bütün ümitlerini Çar'ın dostluğuna ve sadakatine bağlamışlardı. Rus milletinin Çar'dan başka türlü düşünceği akıllarının kenarından bile geçmiyordu. Bu kanlı mahlûkun hal'i haberi gelince resmî mahafil, beyninden kurşunla vurulmuş gibi oldu. Beyne'l-mütelifeyn siyasetin elebaşları o derece sersemleştiler ki üç gün bu haberi gizli tutmak lüzumunu hissettiler. Bunun çaresiz bir emr-i vaki olduğu kanaatini hâsıl ettikten sonra, inkılâbın mümkün mertebe sathi kalmasını ve burjuvaziye mensup ricalin iktidar makamında bulunmasını temin için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. İngiltere gibi son derece halkçı bir hükümet, Fransa gibi sosyalizme mütemayil cumhurî bir devlet, Rusya'da halkçı bir idarenin teessüsünü bir felaket telakki ediyorlardı. Ve bu, münhasıran köylüyü müstebit bir hükümdarın veya diktatörün zorla mezbahalara sevk etmesini, kendi emperyalist gayelerinin husulü için elzem addettiklerinden ileri geliyordu. Bu kadar adilik, bu kadar hayâsız menfaatperestlik insanı, insanlıktan nefret ettirir.

İtilaf zimamdarlarınca Rusya'da burjuvazyanın, davayı kaybetmek üzere olduğu kanaati hâsıl olduktan sonra artık Rus meselesiyle, yalnız hükümet-i muvakkate aleyhine olan entrikaları teşvik suretiyle alakadar olunmaya başlanmıştır. Kendilerine bu kadar yaranmaya çabalayan Kerenski ve Tereşçenko ile adeta alay ediyorlardı. Ciddiyetle telakki ettikleri ve aleyhinde müthiş bir propaganda yaptıkları ve bir umacı gibi korktukları bir teşkilat varsa, o da sovyetler ve onların içindeki Bolşevik ekalliyeti idi. Matbuat bu amele ve asker mebuslarından mürekkep şûrâ hakkında, tavsif edilmez müfteriyatta bulunuyordu.

Almanya ve Bolşevikler

Almanya'nın nokta-i nazarı büsbütün başka idi. Orada her şeyden evvel, İtilaf Devletleri'ni yenmek mevzubahis idi. Bütün diğer meseleler bu mücadelenin alacağı şekle tabi idi. Rusya İnkılâbı Wilhelm'in ekmeğine yağ sürmüştü. En müfrit unsurların galebe çalması, Rus cephesinin büsbütün inhilal etmesine medar olacaktı. Alman ricali, komşu bir memlekette, kendi kanaatlerince, cemiyetin nizam ve intizamına muzır bir şekl-i idarenin teessüs etmesi, bizzat Almanya için de bir tehlike teşkil edeceğini hatırlarından bile geçirmiyorlardı. Bu tehlike o sırada uzak bir âtiye ait bir faraziye hükmünde idi. O gün için müstacel olan harpte muvaffak olma idi. Bu gibi mütalaat ile ki, İkinci Wilhelm hükümeti, İtilaf memleketleri tarikiyle, Rusya'ya geçmek için, müsaade istihsal edemeyen Lenin'in, mühürlü bir vagon derununda Alman arazisinden geçmesine izin vermişti. O esnalarda İsviçre'de çalışan ve bilahare inkılâbın inkişafında kati bir rol oynamaya muvaffak olan bu içtimai inkılâp pehlivanı, ancak bu sayede mefkûre arkadaşlarına iltihak edebilmişti.

Almanların Bolşevik hareketini bu suretle teshil etmelerine mukabil İtilaf Devletleri Kornilov'un irticakâr hareketine, bütün kuvvetleriyle zahîr oluyorlardı. Kornilov maceraperest bir general ve Kerenski Rus hükümetinin resmî mümessili olduğu halde, Paris ve Londra kabineleri nezdinde, General'in tebliğlerine resmî Rus tebliğlerinden daha büyük bir kıymet veriliyor ve Eylül'ün ilk günleri artık bir gündün ertesi güne hükümet-i muvakkatenin sukutuna intizar olunuyordu. Bu darbe-i hükümet teşebbüsü 12 Eylül 917 de mucib-i ar ve hicab bir muvaffakiyetsizlikle neticelendi. Fakat daha birkaç gün bu muvaffakiyetsizliğin kati olduğuna

Garbî Avrupa'da inanan olmadı. Kornilov'un, iktidarı, zannettiği gibi, bir hücum ile ele geçirememesinin sebebi yanlış hesaplarla hareket etmesiydi. O yalnız kendisine ibraz-ı sadakat eden kıtaata ve hariçte cidden haiz olduğu büyük müzaheret ve rağbete güveniyordu. Hâlbuki memleket dâhilinde gerçi hükümet aleyhine şiddetli bir cereyan mevcut ise de, bu Kerenski'nin kâfi derecede inkılâpçı olmadığından münbais idi. Eski kâbusu hatırlatan Kornilov gibi bir mürtecie kimse kulak asmiyordu. Herkes amele ve köylü lehine daha cezrî bir değişikliğe intizar ediyordu. Ve bütün nazarlar, hakiki inkılâbı temsil ettiğini fiiliyat ile her gün biraz daha ispat eden Bolşevik Partisi'ne müteveccihiti.

* * *

Bolşevik İnkılâbı

Bolşeviklerin tesiriyle, amele, asker sovyetleri her türlü irticaa mani olmak üzere "Harp İhtilal Komitesi" namında bir heyet teşkiline karar vermişti. Bu heyet inkılâp aleyhine vuku bulacak teşebbüsün önüne geçmeye salih her türlü tedbiri ittihaz edecek ve icabında muvakkat hükümetin de sovyetlerin hukukuna tecavüz etmesine mani olacaktı. Kornilov hareketini akamete uğratan bu Harp İhtilal Komitesi idi.

Teşrinievvel esnasında Kerenski'nin kredisi büsbütün bozuldu. Bundan naşi ihtilalci sosyalist ve Menşevik partileri, Teşrinisani'nin yedinci günü için inikadı mukarrer olan Umum Rusya Sovyetler Kongresi'ni tehir etmek teşebbüsünde bulunuyorlardı. Çünkü Bolşeviklerin kongrede ekseriyet temin edecekleri gittikçe tahakkuk ediyordu. Ve bu takdirde iki fırka arasında büyük bir müsademe olacaktı. Bolşeviklerin düsturu "Bütün kuvvet sovyetlere" idi. Hâlbuki muvakkat hükümet her şeyi meclis-i müessesandan bekliyordu. Hükümet pek zayıf bir vaziyette bulunduğu için yeni ve muvaffakiyetli bir ihtilalden korkuluyordu.

Hükümet kongreyi tehir arzusunu, bütün vilayat sovyetlerinin muhalefeti karşısında mevki-i fiile koyamadı. Petersburg Sovyeti intihap edildikten sonra tehlike bütün çıplaklığıyla kendini gösterdi. Buraya büyük bir Bolşevik ekseriyeti dâhil olmuştu. Ve Troçki reis intihap ediliyor ve bu büyük hatip irad ettiği bir nutukta ihtilalin yeni bir merhalesinden sarahaten bahsediyordu. Herkeste "7" Teşrinisani günü Bolşeviklerin, Umum Rusya Sovyetler Kongresi namına iktidara vaz-ı yed teşebbüsünde bulunacağı kanaati hâsıl olmuştu. Bizzat Bolşevikler kendilerine isnat edilen niyeti inkâr etmiyorlar, bilakis bütün hareketleri ile takip ettikleri gayeyi izhar ediyorlardı. Tarihte böyle evvelceden tayin ve ilan edilen bir günde ihtilal yapılması, 7 Teşrinisani 917 vekayiiinden evvel görülmemiş bir hadisedir.

Petersburg Sovyeti, İhtilal Komitesi'ne Uritski ve Joffe yoldaşları murahas tayin etti. Ve Joffe bu komiteye reis intihap olundu. Altı Teşrinisani tarihinden bi'l-itibar cereyan eden vekayii bu komite idare etti. Bunun için ilk Sovyet hükümeti Harp İhtilal Komitesi'dir, denilebilir.

Kerenski Bolşeviklerin hücumuna karşı mukavemete hazırlanıyordu. Bu hususta General Kornilov ile anlaşmıştı. 6 Teşrinisani akşamı, Komünist Partisi'nin merkez-i idaresi olan Simolni Enstitüsü'ne müntehi bütün telefon telleri kesiliyordu. Buna mukabeleten Bolşevikler telefon santralini işgal ettiler. Hemen bütün Petersburg kıtaatı, ihtilalciler tarafından kazanılmış idi. Civar kasabalarda mütehaşşid kıtaat ile ihtilali ezme zu'muyla Kerenski şehirden tagayyüb etmişti. Diğer tekmil nazırlar Kış Sarayı'na iltica etmişlerdi. Orada

bulunuyorlardı. Devair birer birer işgal olunduktan sonra sıra bu saraya gelmişti. Kadınlar bölümü cüzi bir mukavemetten sonra teslim oldu. Ve nazırlar da ihtilalcilerin muhafazası altında hapsedildi. Vilayattan gelen mürteci askerlerin ekseriyeti bile kızıl askerlere hücum etmeye razı olmuyordu. Ve birçokları onların tarafına geçiyordu. Sabaha karşı teşebbüsün tam ve muvaffakiyetle tetevvüc ettiği tahakkuk etmişti. Komünist Partisi bu muvaffakiyeti kaydetti. Ve bu tarzda hareket edilmesini tervec etmeyen Kamanyev yoldaşın teklifi üzerine ilk komiser heyeti intihap olundu.

Gündüz evvelce Sovyetler Kongresi vukuatı tasdik ve sulh ve arazi hakkındaki takrirleri kabul etti. Sovyet hükümetinin ilk işi araziyi bila-bedel fakir köylüye tevzi ve bütün muhariplere sulh konferansı akdini teklif oldu. Hükümet teşekkülüne rağmen iş göremiyordu. Zira her tarafta faal bir sabotaj cari idi. Nezaretlerde yalnız küçük memurlar ve mübaşirler vazife başında bulunuyordu. O gün yegâne merci geceli gündüzlü icra-yı faaliyet eden Harp İhtilal Komitesi idi. Komite derhal şüpheliler ve aksi inkılâpçılara karşı mücadele için Dzerjinski yoldaşın riyasetinde bir fevkalade komisyon teşkil etti. Bu komisyon meşhur “Çeka”nın ilk nüvesi oluyordu. Bu sırada Kerenski ve Krasnov Petrograd üzerine akim hücumlarını yapıyorlardı.

Bu hummalı faaliyetler arasında yavaş yavaş komiserlikler teşekkül ettiğinden Harp İhtilal Komitesi’ne artık lüzum kalmadı. Onun yerine munzam bir memleket idare-i merkeziyesi kaim oldu.

Bolşeviklerin galebesi diğer şehirlerde, Petrograd haberlerinin tesiriyle gayet kolay oldu. Yalnız Moskova’da birkaç gün mücadeleye ihtiyaç olmuştur. Mürteci kıtaat ve zabıt namzetleri bölükleriyle ihtilalci kıtaat arasında birkaç müsademeden ve bir miktar kan döküldükten sonra komünistler vaziyete hâkim olmuşlardı.

Fakat nisbî bir kolaylıkla iktidarı ele geçiren Bolşevikler onu muhafaza ve tesis hususunda pek çetin mücadelelere mecbur kaldılar. Dahilî hasımları mağlubiyetlerini hazmedemediler. Taraftarlarının kuvvetli buldukları noktalara çekildiler. Yeni idarenin çok kısa ömürlü olacağı ve az zamanda gözden düşeceği kanaatiyle hücum için en münasip dakikanın hululüne intizaren hazırlanmaya koyuldular. Birçokları da İtilaf Devletleri’ni Bolşevikliğin aleyhine kışkırtmak üzere muhtelif Garbî Avrupa merakizine dağıldılar.

Fakat eski Rusya Çarlığı müttefiklerinin bu teşvike ihtiyaçları yoktu. Onların Bolşeviklere karşı duydukları kin payansızdı. Almanya ile sulh akdi teşebbüsünü pek menfur bir hıyanet telakki ediyorlar, sermayedar nizam-ı içtimaisi nokta-i nazarından, Rusya’da tatbikine başlanılan komünist esasatının kendi memleketlerine sirayetinden müthiş bir tarzda korkuyorlardı. Fil-hakika Bolşevikler leyte lealle ile vakit geçirmiyorlar, hummalı bir faaliyetle mefkûrelerine muvafik bir devlet teşkilatı kurmaya gayret ediyorlardı. İkinci Sovyetler Kongresi’nin daha ilk celselerinde arazinin müsadere ve tevzii, sanayinin amele kontrolü altına vaz’ı ve derhal sulh yapılması gibi hayatî meseleler hakkında kati kararlar ittihaz olunmuştu.

Bütün milletlere hitaben yaptıkları sulh teklifi rûy-ı kabul bulunca , vakit geçirmeksizin Almanya ile münferit sulh müzakeratına giriştiler. Açgözlü emperyalist Almanya yeni Rus hükümetinin derin zaafından azami istifadeyi çıkarmak hırsına kapıldı. Brest Litovsk Konferansı’nda General Hoffman’ın kılıç şakırtılarıyla müterafik kurun-ı vustaî tavır ve

hareketi hatıralarda menkuştur. Her neye mal olursa olsun – bir iş yapabilmek için – sulh akdine muhtaç olan Bolşevikler kabul edilmeyecek şeraite ser-füru ettiler. Fakat cihan efkâr-ı umumiyesi üzerinde, fikirleri lehinde propaganda yapmak için konferanstan vâsi mikeyasta müstefit oldular. Kasten ihdas olunan Ukrayna meseleleri de aleyhlerine hallolunup muahede imzalandıktan sonra biraz soluk almaya vakit bulmadan birçok vahim gailerle karşılaştılar.

Bunların tafsilatına girişecek değiliz. Kolçak, Denikin, Yudenic gailerleri, İtilaf'ın Kırım'a ve Murmansk'a, Japonların Sibiryaya hücumları hepimizin gözlerimiz önünde cereyan etti. Lenin, Trotski ve arkadaşları emsalsiz bir azim ve irade ile muhat oldukları kan ve ateş çemberi içinde, mefkûrelerinin füsunlu tesirinden başka membaları olmaksızın, ihtilalin semerelerini usul dairesinde müdafaaya muvaffak oldular. Mağlup oldukları zannolunduğu sırada bütün düşmanlarını yendiler ve nihayet müspet işlere koyulmak imkânını elde ettiler.

Maatteessüf bu sırada, tarihte na-mesbuk bir kahtlık ve açlık belasını başlarına çöktü. Uzun müddet usul dairesinde buna karşı da mücadele ettiler. Aynı zamanda bütün cihan içtimâî inkılâbına karşı deruhte ettikleri rehberlik vazifesini de ifadan geri durmuyorlardı. 1919'da âtil ve mefluc bir halde bulunan, derin bir terreddi neticesi kısmen burjuvaziye alet olan İkinci Beynelmîlel'in, bıraktığı boşluğu doldurmak ve Karl Marx'ın eserini, ona layık bir tarzda devam ettirmek üzere Üçüncü Beynelmîlel namı altında Komünist Enternasyonu'nun temellerini kurdular. Taraflarına belli başlı milletlerin amele mümessillerini toplayabilmişlerdi. Üçüncü Beynelmîlel az zamanda umulmaz bir derecede inkişafa mazhar oldu. Bütün dünyada büyük küçük komünist partileri vücut buldu. Ve bunlar içtimâî inkılâp cereyanlarına kemal-i azim ile vaz-ı yed ettiler.

Yalnız, ilk Almanya inkılâpları esnasında zannedildiği gibi, az zamanda cihan inkılâbı tahakkuk ettirilemediği cihetle, iktisaden geri bir vaziyette bulunan Rusya'da, mefkûreye muvafık bir idare tesisine imkân olmadı. Hatta Bolşevik ricali, bütün dünya içtimâî inkılâp rehber ve âlimlerinin inzimam-ı reyî ile cezrî bir tarzda tatbik ettikleri sosyalist usullerinden fedakârlık yapmaya mecbur oldular. Ticaret-i hariciyeyi ve büyük sanayiye devlet dairesinde ibka etmekle beraber ticaret ve ziraatta ticari, zirai, sınaî serbestîlerini iade ettiler. Yeni İktisadî Siyaset tabir olunan bu mesele hakkında kısm-ı mahsusumuzda mufassal malumat mevcuttur.

Mamafih bütün müşkülata rağmen Rusya, sosyalist nizam-ı içtimâisine doğru sarîh adımlarla ilerlemektedir. Üçüncü Beynelmîlel'in dünya amele hareketleriyle fiilî bir tarzda meşgul olması sayesinde köhnemiş ve asri ihtiyaçlara dar gelen burjuva idaresi yerine her tarafta, pek yakın bir âtîde amele ve köylü hükümetleri kaim olacaktır. Almanya bu hedefe doğru seri adımlarla ilerliyor. Orada bu inkılâp artık bir gün meselesidir.

Bütün cihan amelesi Rus inkılâpçılarına karşı bir hiss-i şükran beslemektedir. Ve bu minnettarlıklarını, kendi memleketlerinde inkılâbı başarmak suretiyle izhar edeceklerdir.

Maçka – 7 Teşrinisani 923

Doktor

Şefik Hüsnü

Sovyetler Kongresi'nin 7 Teşrinisani 917 Celsesi

“Tercüme”

Kongre gün arası açılacaktı: Nisab-ı ekseriyet çoktan hâsıl olmuştu. Bununla beraber elan celse küşat edilmiyordu. Bolşevikler önce hükümet-i muvakkatenin işini bitirmek ve böylece Kongre'yi bir emr-i vaki karşısında bırakmak istiyorlardı.

Akşamleyin saat onu kırk beşe geçe, azîm avizelerin neşrettiği beyaz ziyaya gark olmuş ve tanıdık veya yabancı baş döndürücü bir cemm-i gafir tarafından taşa taşa dolmuş büyük müsamere salonunda nihayet kongre açıldı: Artık tehir ve tavik için hiçbir sebep kalmamıştı. Zümrelerin vaziyeti artık taayyün etmişti. Pek çok ekalliyet teşkil eden sağ cenah sosyalistlerinin, kongrenin ittihaz edeceği program usulleri ne olursa olsun celseyi terk edecekleri anlaşılmıştı. Diğer taraftan şehir dâhilindeki askerî harekât nihayete eriyordu. Hükümet-i muvakkate muhasara altına alınmış olan ve pencereleri karşısında Bolşevik Aurora gemisi bulunan Kışlık Saray'da yakalanmışlardı. Piyer ve Paul Kalesi'nin topları uzun müddet istinkâftan sonra, namlularını içte Kerenski idaresinin gömüldüğü duvarlara doğru tevcih etmişlerdi. İşin dakikadan dakikaya hitamına intizar olunuyordu. Podoviski ve Antonov'un, mitralyöz ve tüfeklerin himayesinde yaptıkları hücumun müntehap bölük kadınları tarafından defedilebilmesi mutasavver değildi.

Sinninin verdiği hak ile celseyi Menşevik “Dan” küşad etti. Ve sabık Bütün Rusya İcra Komitesi namına söz aldı. Bu noktada sarahaten bir gün evvel Taurid Sarayı'nda akdedilen veda celsesinde irad ettiği matem nutkunun akisleri işitiliyordu.

“Siyasi nutukların zamanı değildir... Kışlık Saray'da icra-yı müzakere eden arkadaşlarımız topa tutuluyor..”

Bu sada, belahetçesine kadere razı hissi veriyordu. Vaziyetin vahametine rağmen her tarafta handeler peyda oldu. Sıralara intişar etti ve şen kıvılcımlar tarzında sütunlara doğru yükseldi. Filhakika “Dan” ın daha ilk kelimesinden, herkesin gözleri önüne, rengi uçuk, solmuş sararmış bir avuç insan, Kişkin'ler, Tereşçenko'lar, eski imparatorluk apartmanlarının yaldızlı kanepeleri üzerinde, birbirine sokulmuş, avakıba muntazır bir halde herkesin gözü önüne geliyordu. Ve bu biçareler bir kadın bölüğünün muhafazası altında idi!

Acayip... Ve çirkin bir manzara..

– Büro intihap edilmesini teklif ederim...

Avanesof elinde bir kâğıt ilerler:

“Lenin... Zinoviev.. Kamenev..Lunaçarski.. Kolontay... Spiridonova, Mstislavski...”

Piyer ve Paul toplarının derinden gelen tarakası altında, yeni büro azalarıyla beraber kalkıyorum, kalın rendeli tahtalardan yapılmış, üstündeki adımların tazyiki altında gıcırdayan kürsüye çıkıyorum... Ve derhal, köpüklü dalgalara maruz bir kaya üstünde gibi, bizi, bir kuvvet, neşe ve zafer mevcesine ihata eder, bir kasırga bağrışmaları gürültüsü, el çırpmaları, salonun fırtına-âsâ sevinci bize kadar yükselir.

Riyaset mevkiinde Kamenev “Dan”ın yerine geçer. Kamenev’ de neşeli ve sırtında her zaman gibi, aylardan beri giydiği eskimiş, dikiş yerleri parlak ceketi olmakla beraber bayramlık kıyafetinde imişe benziyordu.

Ruzname:

“Hükümet teşkili.

“Harp ve sulh.

“Meclis-i müessesan.”

– İtiraz eden yok mu?

Yine arkadan gelen bir taraka iştilir. Kürsü arkasında Abramoviç dişlerini gıcırdatır: Sanki bir işkenceye maruz imiş gibi bir hal vardır;

– İtiraz mı? Hangi itiraz?..

– Söz, Petersburg Sovyeti mazbata muharriridir.

“Muhalefet” bunu dinlemiyor. Muhalefet reisin sırtında ruznameye geçilmezden evvel, bir nokta-i nazar izahı için söz istiyor. Kamenev bir baş işaretiyle safdilâne muvafakat ediyor; fakat tabiaten çatık olan kaşları altında gözlerinden müstehzi bir hande fark olunuyor. Mazbata muharririnin haşin ve ciddi sözleri akisler peyda ediyor ve zaman zaman hararetle alkışlar salonu çınlatırken o muttasıl hatipleri kaydediyor.

Rapor hitam buldu. Söz “Martov”undur. Her zaman gibi dimdik, bir eli böğründe, diğer eli titrek ve kansız, bir hayal gibi, karışık saçlı başıyla boşluğa hücum ederek, başlayan muhasamanın muslihane bir tarzda halledilmesini talep ediyor. Dostları tarafından hafif alkışlanıyor. Bir eski Bolşevik de alay için olanca kuvvetiyle ellerini çırpıyor.

– Mensup olduğum hizip namına söz söylemek sırası benimdir. İcap eden kelimeleri bulmak müşküldür. Emr-i vaki karşısında bizim itirazlarımızın, mülahazalarımızın ne hükmü olabilir: Hükümet darbesi her şeyi silip süpürmüş değil midir? Bizim tahminlerimiz doğru olsa bile – bundan bu meclistekilerin alınlarında meşhud olan ve her köşeye dağılan gürültülü ve parlak neşeyi, kendilerinin olan ilk günün, ilk ihtilal gününün neşesini bu dakikada muzlimleştirmeye teşebbüs edecek her kim olursa, lanet ona!.. Gönlümüzdeki şüpheleri muhafaza edelim, canımız sıkılırsa sıkılsın: Fakat bugün onlarıdır, bunu kazandılar – bu hakikati teslim edelim. İşte bunun içindir ki, benim bugün ileri süreceğim hakaik, abes kalır!..

Bu tarzda düşünülürse laf söylemek güçtür. Bununla beraber söylemek mecburiyetindeyim. Ve söylüyorum. Dedim ki, Kongre’nin açılması dolayısıyla, hakk-ı hâkimiyet ona aittir ve ondan başkası hak üzerinde bir iddiada bulunamaz; artık, Petersburg İcra Komitesi Kongre’nin salâhiyettar reyini almadan teşebbüsatta bulunmakta haklı mı idi, değil miydi meselenin tetkiki zamanı geçmiştir; bu komitenin “hükümet-i muvakkate” şem’asını söndürmekte isabet edip etmediğini araştırmak na-be-mahaldir; fakat muamelat ve harekâtın bundan sonraki idaresi, küşad edilen Sovyetler Kongresi’ne ait olmalıdır. Bu mütalaata mebni Petersburg Harp İhtilal Komitesi’nin, kongre azası meyanından teşkil olunacak bir heyetin tabiiyeti altına vazolunmasını teklif ediyorum. Vukuata intizaren namına idare-i kelim ettiğim sosyalist revolusyonerlerinin ekseriyet hizbi, alakadar makamı derhal, harekât-ı askeriyeyi

andıran her şeyi tatil etmeye davet eder. Alacağımız kararlar, taahhüt edeceğimiz mesuliyetler, top tarakalarıyla nazarlarımız meşgul ve müteheyyic iken müzakere mümkün olmayacak derecede mühimdir.

Troçki bu sözü çalaki ile yakaladı. “Burada, bu top seslerinden rahatsız olan kimse var mıdır? Bilakis! Bu iyi çalışmamıza medar oluyor.” Asıl teklifime gelince Bolşevikler onun ruznameye kaydolanmasına itiraz etmiyorlar...

Nihayet “eski Taurid Sarayı’na” söz söylemek sırası geldi. Büyük “Mart” ve “Teşrinisani” kavgasını tazeliyor. Hinçok [?] Menşevikler namına, Hündelmann [?] sağ cenah sosyalist revolusyonerler namına “vatan ve inkılâp aleyhine irtikâp olunan hıyanete karşı” protesto ediyorlar.

Partilerin beyanatı bir mukaddimeden ibarettir; müteakiben silah şakırtıları işitilir.

“Cephenin kongreye gönderdiği grup namına” – kürsünün üzerinden, kaşlar çatılmış, kıpkırmızı, ablak suratlı Koçin namında bir mürteci yüzbaşı bağıyor:

– “İktidar makamına suikast tertip edenleri bütün cephenin protesto ettiğini tebliğ ederim!...”

“İşte emirlerimiz...” – Meclis içinde bazı müstağni sesler haykırır; “Gönderen erkân-ı harbiyedir!”... ıslık sesleri, handeler...

“Hele seni intihap edenler kimler olduğunu söyle bakalım?.. Uçuşuna göre bir kuş teşhis olunur”

Fakat Koçin itimad-ı nefisle doğrular, yükseklerden tehdidini savurur: “Ben bütün cephelerin ve bütün kıtaatin mümessillerinden mürekkep kongrenin mebusuyum. Ve 2’nci, 3’üncü, 4’üncü, 5’inci, 6’ncı, 7’nci, 8’inci, 9’uncu, 10’uncu, 11’inci, 12’nci orduların ve mümtaz ordunun komiteleri namına” ... Sesini mümkün olduğu kadar kabartır ve onu tehditkâr kılar: “Cephe grubu bu maceranın netayici hakkında hiçbir mesuliyet kabul etmez ve kongreyi terk eder. Bundan böyle mücadele sahnesi başka yere, vilayata naklolunmuştur.”

Sütunlar arkasında, müthiş bir tarzda ıslık çalınır. Fakat, bu kadar ziyalarla münevver olan salonu muzlim bir bulutun ihata ettiği hiss olunuyor. “İkinci.. Üçüncü.. Dördüncü. Ve mümtaz ordu...”

Fakat hazırûnun ahval-i ruhiyesini yakından takip eden Kamenev, bila-teehhür kürsüye, uzun müddetten beri arkamızda tepinen “ordu” mürettebatından bir bahriyeli sevk eder.

Ancak, muharebe günlerinde bahriyelilerimizi görmüş olan, bu tunç renkli, irade ile meşbu simaların ve onlardan sadır olan bıçak gibi keskin ve doğruca tevcih edilmiş sözlerin, na-kabil-i mukavemet tesirini tanır. Bu adam bunlardan biri idi. Kürsüye çıkar çıkmaz bu afacan delikanlı, açık yakasından kılları fırlayan göğsünü kabartmış levendane bir eda ile kürsüye çıkar çıkmaz, bütün salon alkışlardan inledi. Hayran bir vaziyette, sanki Koçin’in davet ettiği muzlim hayaleti tard ederek – önümüzde muzaffer ihtilali temsil eden bu çehreye doğru tekmil kongre teveccüh ediyordu.

“Yaşasın ihtilalci donanma!”

“Kışlık Saray işi bitti. “Aurora” yakınından üzerine endaht ediyor... “Aurora!” diye yeis ile bahriyelinin ayakları dibinde Abramoviç inler. Taklidi mümkün olmayan bir merhametkâr tavırla Aurora’nın adamı onu derhal teskin eder ve kuvvetli bir fısıldama ile gülmesini zapt ederek:

“Kurusıkı endaht ediliyor” der. Nazırlar ve kadın bölüğü için bundan fazlasına lüzum yoktur.

.....

Fakat diğer sesler işitiliyor, salonun neşesini delip geçen meşum sesler? “Sağ” partilerinin yeni beyanatları bu tesiri yapıyor. Histeriye tutulmuş bir kadın gürültüsüyle, Abramoviç kongrenin, Kışlık Saray’a gitmesini niyaz ediyor. Temsil ettiği ittihatçılar grubu oraya gidip “hükümet-i muvakkate” ile birlikte mahvolmaya karar vermiştir. Menşevikler de kongreyi terk edeceklerini tebliğ ediyorlar. Aynı tebligatı, artık bizi bir kenara bırakan sağ cenah sosyalist revolusyonerleri de ve onların arkasından daha birçok gruplar, grupçuklar... da yapıyor.

Cephenin bir halk feveranı tehdidi, “Bu delice ve caniyane maceranın yegâne neticesi olacak bir şeamet” tehdidi gittikçe daha şedid ve daha küstahâne bir tarzda tanin-endaz oluyor... İhtilaleci sosyalistlerin ifadesi işte bunlardır...

Hüsn-i niyet veya su-i niyetleri pek belli değil, tezyif etmeye kalkışıyorlar; “Sevininiz sevininiz? Bir saatlik galipler! Kerenski’nin, zırhlı otomobilleri ve Harp İhtilal Komitesi’nin devriyeleri arasından kaçmış olmasında mukadderatın bir işaretini görmüyor musunuz? Bütün nazırlar içinden yalnız sizin bilhassa yakalamanız lazım geleni, kaçıyor! Onu elde edemediniz! Ve siz burada alkışlamak ve ıslık çalmakla eğlendiğiniz esnada – o Petersburg üzerine doğru yürüyor, kapılarınıza dayanmıştır. Hükümet-i muvakkateye sadık kalan kıtaatın başında inkılâbı kurtarmaya geliyor.”

“İkinci... Üçüncü... Mümtaz... Koçın kaç tane saydı? Söyleyiniz, yoldaşlar?... Yalnız civar kasabatta – Gaçna’da, Krasnoya’da, Petrof’ta – Kerenski’nin emri altında 40,000’den ziyade süngü vardır. Fakat siz? Etrafınıza bakınız, kuvvetlerinizi hesap ediniz...”

Yeniden, darbenin önüne geçmek ve şüpheleri, tereddütleri dağıtmak için, deminki psikolojik usul ile Kamenev bir işaret yapar: – Kürsü üstünde bir adam doğrulur. Hiç evza’ yapmayan, sakin, kuru, yalnız kemik ve sinir. Haki renkte bir ceket giymiş Peterson isminde bir Letonyalı piyade neferi.

Cephedeki Leton alayları yürüyüş halindedir! Kerenski’nin dümdarları üzerine doğru ilerliyorlar. Daha soluk almaya vakit bulmadan bu diktatörün piçi, iki ateş arasında kalacaktır.. Belki de şimdiden bu vaziyete düşmüştür bile..

Zira Kamenev’in alçak sesle çağırmasıyla, artık Gaçına ve Tsarskoye Selo kıtaatı mümessilleri kürsü üzerinde birbirini takip ediyorlar. “Muvakkat gözde”nin takip edeceği yol üzerinde, canlı bir duvar, bir çelik duvar vücuda getirmeyi vaat ediyorlar. Tıpkı müstebit hükümdarlığın ıskatı esnasındaki gibi hareket edecekler... Bunu vaat ediyorlar ve kıtaları namına yemin ediyorlar.

Neşe ve aydınlık yeniden salona hâkim oluyor. Kamburlaşmış, güçlkle ayaklarını oynatan, sanki bir yük altında ezilmiş gibi insanlar sıralardan ayrılıyor, incecik bir zincir gibi çıkıyorlar. Menşevikler, sosyalist revolusyonerler... Martçılar gittiler...

.....

Kürsünün arkasında, yeni badanalanmış ratıp duvara dayanmış bir şahıs, yetim, meyus, mütekallis, müteşennic gibi bir çehre görüyorum: Bu Martov'dur. Nazarları muvazenesi bozulmuş bir gözlük arkasında bulanıktır. Bu nazarlar sigara uçlarıyla dolu kirli döşeme tahtalarına matuftur: Muannidâne, safdilâne bir tarzda "bir mesele-i mütekaddime" vazetmek için sırasını bekliyor.

Fakat onun sırası gelmeyecek ve işte kati havadis: Saray zapt olundu. Hükümet-i muvakkate heyet-i mecmuasıyla tevkif ve kalede hapsedildi. Linç yapılmasının önüne geçilebildi, nazırlar ve zabıtana bir zarar olmadı.

Martov'un hizbi, kunduralarının tozlarını silker ve salonu terk eder... Evvelce gidenlerin arkasından koşuyorlar... Bizim hizbimiz, müzakere etmek üzere çekilir. Ben yine reis mevkiini işgal ediyorum.

Fakat hakikatte, ne hakkında müzakere etmeli; yol sarahaten çizilmiştir. Parti - heyet-i mecmuası, en son azasına kadar – bu esnada, kitlelerden çıkıp ayrılmak hakkına malik değildir; bunu yapamaz ve eğer – intizar ettiğimiz ve bildiğimiz gibi – önümüzdeki gece barışmaları mümkün olmayan, ölüme kadar hasım olan iki taraf arasında bütün Rusya'da, istihkâmlar kurulacaksa, yerimiz hangi tarafta olduğunu kestiremediğimiz takdirde, ihtilalci olmadığımızı gösterecektik. Bu iyi olsun kötü olsun, yay gerilmiştir.. Onu tutan kolu tepmeye teşebbüs eden haindir; darbeye mani olmanın zamanı geçmiştir.

Bir tek kayd-ı ihtirâzî: Bugünlerde rehberlik edebilmek için iman sahibi olmak lazımdır. Buna binaen, şimdiden Bolşevizm'in yürüdüğü ve takip edilmesi icap eden yolun iyi bir yol olduğunu zannetmeyenler, yukarı mevkilerden aşağıya inmeli, kendiliklerinden dümeni terk etmelidirler: Aşağıya sıraya, kürek çekenler meyanına dâhil olmalıdırlar... Müzakerat devam ettiği esnada benim fikirlerim bunlardır..

Ve kısa bir müdavele-i efkârdan sonra, kahir bir ekseriyetle kongredeki mevkiini tamamıyla muhafaza hakkında, herkesin verdiği karara reyimi verirken bizzat bunları söyledim.

.....

Şafak söküyor, saat altıdır, pencerelerde bir solgun ve abus parıltı titriyor, kongre, "ameleye, askerlere ve köylülere" yapılacak tebliği kabul ediyor...

"Amelenin, askerlerin ve köylülerin ekseriyet-i kahiresine ve galebe çalan Petersburg amelesinin ve muhafaza kıtaatının isyanına istinaden, Bütün Rusya A'. A'. K. [?] Sovyetleri'nin ikinci kongresi mevki-i iktidara vaz-ı yed etti.

"Muvakkat hükümet azil, ekser azası şimdiden tevkif edilmiştir.

"Sovyet hükümeti bütün milletlere derhal halkçılığa müstenit bir sulh ve bütün cephelelerde derhal mütareke teklifinde bulunacak; derebeylerin, devletin ve manastırların arazisini meccanen köylü komitelerinin emri altına vazedecek, askerinin hukukunu koruyacak, orduyu tamamıyla bir halk ordusu haline ifrağ edecek, istihsali amelelerin taht-ı murakabesine

koyacak, vakt-i münasibinde meclis-i müessesanı içtimaa davet edecek, şehirlerin iaşesini ve köylülerin de havaic-i zaruriyeden mevadd-ı ihtiyacını temin etmekle meşgul olacak, Rusya'nın bütün akvamına hakiki bir millî istiklal temin edecektir...

“Kongre bütün iktidarın, merkezde olduğu gibi vilayetlerde de A‘. A‘. K. mebuslarının sovyetine devrolunmasını ve ihtilalin tanzimini bunların deruhde etmelerini kararlaştırır.

Kongre istihkâmlarda bulunan askerleri uyanık ve metin olmaya davet eder. Sovyetler kongresi, emperyalizmin bütün suikastlarına karşı, yeni hükümet bir halkçı sulhu yapmaya muvaffak oluncaya kadar, ihtilalci ordunun ihtilali müdafaa edeceğinden emindir.

“Askerler, işçiler ve memurlar, inkılâbın ve halkçı âlemin talihi sizin elinizdedir.

“Yaşasın İhtilal!

Mstislavski

TÜSTAV

Geç Kaldın

Yürü,

Bak:

Arkanda bir sürü

Yatalak.

Bunlar

Ölürken acından,

Yine bir şey bekler

Tuba ağacından.

Yürü,

Arkanda bak

Bir sürü

Avanak.

Bunlar

Sana

Derler: “Koşma!

Acelesi yok.. Dur!.. Yavaş, yavaş!”

Arkadaş!

Yürü,

Arkanda bak

Bir sürü

Ufak,

Büyük, kadın, erkek,

“**Aydınlık**” diyerek

Koşuyor ileri.

Sakın dönme geri.

Sen de koş.

Arkadaş!

Durma boş,

Koşanlara yaklaş!

31 Teşrinievvel 1339 K. N.

Türkiye’de Yeni Köy İhtiyacı

İktisadî İstiklal İçin

Türkiye’imizde nenin yenisine ihtiyaç yoktur ki köyün yenisine olmasın! Hâlbuki çok yazık; bu ihtiyaç memleketimizde hemen hiç duyulmamıştır. Sabık İktisat Vekili Mahmut Esat Bey bile – ki memleketimizin iktisadi ihtiyaçlarını alelade bizlerden daha kuvvetle duymuş olması icap ederdi – bizde benim anlamak istediğim bir tarzda “yeni köy” ihtiyacına tamamıyla yabancı kalmış gibi görünüyorlardı. Emperyalist hırslara kör bir alet olan Yunan ordularının vahşi işgali altında yanıp yıkılan zaten harap Anadolu’muzun “imar”ı hakkında kendisiyle bir mülakat tertip eden “Akşam” gazetesi muhabirine Mahmut Esat Bey köylerimizin imarına dair şu yolda beyan-ı mütalaa buyurmuşlardı: “Köy meselesi şehirlere nispetle çok basittir. Biz köylülerimize ihtiyaçları olan krediteyi bedava dağıtırız. Köylüler köylerini kendi kendine yaparlar.”

Hâlbuki biz “yeni köy” mefhumundan köyün kerestesini, taşını, tezeğini değil, köy küllünün gerek iktisadi, gerek içtimai, gerek sıhhi nokta-i nazardan ilmin, fennin, medeniyetin icabatına uygun olmasını kastediyoruz. “Yeni”nin bu manasına göre, hiç şüphesiz ki, mühendisi, mimarı, kalfası ve işçisi yine köylü olacak, köylerimiz malzemesinin yeniliğine rağmen çok eski, çok köhne, çok gayr-ı sıhhi ve çok iptidai olacaklardır.

Bundan ne mi çıkar? Anadolu’muzun köyleri köyden ziyade mezarlığa ve mezbeleğe daha çok benzerler. Mevcut köylerin ve zavallı köylülerimizin ferdî zevkine, idrakine, bilgisine göre bedava kereste ile yeniden yapılacakların da şeraiti içinde ne bir şümüllü maarif politikası tatbik olunabilir, ne hayırlı bir sıhhat politikası dikiş tutar, ne de müsmir bir ziraat politikası kök salar. Memleketimizin maarifini, sıhhatini, ziraatını ve bi’l-münasebe iktisadiyatını ve istiklalini kurtarmak teşebbüsleri ne kadar coşkun ve “hüsn-i niyetli” olurlarsa olsunlar hep akim ve neticesiz kalmaya mahkûmdur. Belki parlak kanunlar çıkartabileceğiz, şaşaalı ve heyecanlı nutuklar vereceğiz, fakat hiçbir vakit milletimizin harsî, sıhhi ve iktisadi hayatında muhtaç olduğu kökten inkılâbı yapamayacağız.

Hâlbuki benim kanaatimce, “köy” iktisadi ve harsi hayatımızın bugün mezarı olduğu kadar yarın vinci, manivelası da olabilir.

Şimdi ortaya attığım iddiaları birer birer izaha çalışacağım:

1- Bugünkü köy şeraiti altında müsmir ve şümüllü bir maarif politikası yapılamaz dedim. Çünkü köylerimiz birbirlerinden saatlerce, günlerce uzak ve az nüfusludur ve hiçbiri “köy” denmeye layık köy değildir. Her köye bir “mektep” yapılamaz. Hatta Almanya’da bile her köyün bir mektebi yoktur. Orada köyler birbirlerine yakın oldukları için üç dört köyün çocukları vaziyeti nispeten merkezî olan köydeki mektebe giderler. Bir Acem hülyası olarak her köye bir mektep açıldığını farz etsek bile – vesait-i tedrisiyeden vazgeçtik – “muallim” bulamayız. En idealist genç muallimlerimiz bile bir iki sene Anadolu’da hocalık ettikten sonra yaka silke silke köylerden kaçıyorlar ve hatta en fecii mesleklerine bile veda ediyorlar. Bu acıklı bir hakikattir. Binaenaleyh bizim köylerimiz ve köylü yavrularımız kayd-ı hayat şartıyla, kara cahil softaların elinde kavrulmaya ve körleşmeye mahkûmdur. Anadolu’nun bilgisi daima Karabaş Tecvit, Mızraklı İlmihal, tütsü, muska ve yağmur duası kalacaktır. Cehalet ve kurun-ı vustai zihniyeti ve kadavra beyinli köy imamları Anadolu köylerindeki inhisarlarını muhafaza edeceklerdir!

Nüfusunun en aşağı yüzde doksanı köylü olan bir memlekette köye ve köylüye nüfuz edemeyen bir maarif politikası şehirlilerin ve zenginlerin bir imtiyazı ve milletin ekseriyeti için erişilemeyen bir lüks mahiyetinde kalmaya mahkûmdur. Milletin ekseriyetini kavrayan şümüllü bir maarif politikası yepyeni, bambaşka köy şeraiti ister.

2- Bugünkü köy şeraiti altında muvaffakiyetli, hayırlı bir sıhhat politikası da güdemeyiz dedim. Çünkü köylümüz baştan aşağı, kuruluşları itibarıyla her türlü hatta en iptidai, en zaruri sıhhat şeraitinden bile mahrumdur. Mikropların arayıp da bulamadığı en müsait üreme ve kuluçka yeri bizim köylerimizdir. Hemen her köylü bitlidir. Hemen her ikincisi keldir. Köylerimizin sıhhi hayatında cehaletin eli bayraklısı, hâkimdir! Frengiye tütsü yapılır. Vereme kırlangıç pisliği yutturulur. Çiçeğe muska takılır. Sıtmaya nefes edilir.

Sıhhat ilminin müspet müdafaa ve tedavi çareleri yerine alın yazısı hoca efendinin nefesi ve muskası bizde köylü hayatının nâzımıdır..

İşin en kötü ciheti bugünkü köy şeraiti altında bu halin devam etmeye mahkûmiyetidir. Yapılacak bütün teşebbüsler numunelik ve özenme kabilinden kalacaktır ve hatta bunların bile hayatı ve muvaffakiyeti mahdut kalacaktır. Her köye bir doktor ve bir eczacı, bir ebe gönderemeyiz. Her köye bir hastane, bir eczahane açamayız. Bu hiçbir memlekette yapılmamıştır. Köylerimizin bir taraftan az nüfuslu ve birbirlerinden uzak bulunması ve diğer taraftan hadd-i zatında gayr-ı sıhhi ve muzır kurulmuş olmaları birkaç köyü içine alabilen mektep teşkilatı gibi sıhhi teşkilat da yapmaya manidir. Hâlbuki Türkiye’de nüfus kıtlığı artık o kadar harc-ı âlem bir hakikat oldu ki sabık mebus Salih Efendi’nin beyinciği bile bu tehlikeye karşı bir çare aramaya kalkıştı ve mecburi izdivac kanununu yumurtladı. Vukufumuz, salahiyetimiz olmayan “ilim” sahalarında münakaşaya girişmek, mütalaa yürütmek, planlar, projeler teklif etmek, allame kesilmek, ukalalık etmek cüreti bizi terk etmedikçe mecburi izdivac kanun layihası gibi hayatla, hakikatle, ilimle kıl kırığı kadar alakası olmayan kanunlar, layihaları biz daha çok işiteceğiz. İnsanların çoğalması, kelimelerin i’rardan mahalli aramaya alışmış örümcekli bir softa kafasının halledebileceği kadar basit bir mesele olmaktan çok uzaktır. Hayvanların üremesi, çoğalması bile, hayvan cinslerinin temizleşmesi, mükemmelleşmesi bile bir takım ilmî şartlara tabi iken insanların çoğalmasını yalnız zifaf gecelerinin çoğalmasına merbut kılmak Türk milletine, hatta bütün insanlığa karşı küstah bir tahkirdir. Fakat şurasını da unutmayalım ki suratımıza fırlatılan bu tahkirden mesul olan yalnız biziz. Çünkü hadlerini bilmeyen ağızların payını vermekte hâlâ ihmal gösteriyoruz. Memleketimizde yalnız “ilim”in vakur sesi hâkim olmaya başlayıncaya kadar daha böyle hayvan yerine koyulmak tehlikesinden kurtulamayacağız.

İnsan cemiyetlerinin çoğalması mekanik ve biyolojik kanunlara değil, sosyolojik kanunlara tabidir. İşte bu sosyolojik kanunlardan en mühimi içtimai sıhhat kanunları ve şeraitidir. Bunlar mefkud oldukça bir erkeğe dört kadın değil kırk kadın bile versek ve Salih Efendi dişini ve beynini biraz daha sıkıp da kadınlarımızın ikiz doğurmalarına çare bulsa yine milletimizin nüfusu kıtlıktan ve daha ziyade kıtlaşmak tehlikesinden kurtulmuş olmayacaktır. Biz doğan yavrularımızı, yaşayan gençlerimizi bile ölümün pençesinden söküp alamıyoruz. Muntazam istatistiklerimiz yok ki, ölenlerle doğanların adetlerini mukayese edelim ve insanlarımızın vasatı kaç yaşına kadar yaşayabildiklerini öğrenelim de gözlerimiz hakikatin dehşetinden dört açılsın. Fakat şurası herhalde muhakkak ki bilhassa köylerimizde yaşayanlar

hayatlarını yalnız ve yalnız tesadüfe borçludurlar: Hatırı sayılır bir hastalığa yakalandılar mı kıkırdayacakları şüphesizdir. Çünkü tıp ilminin müdafaa, vikaye ve tedavi vasıtalarından tamamıyla mahrumdurlar ve yine çünkü oturdukları kulübeler ve köyler sıhhide başka her şeydir. Bu mühim meselenin doğrudan doğruya tıp ile alakadar olan cihetlerinin tenvirini kıymetli tabip arkadaşlarımızın himmetine terk ediyor.. ben burada yine içtimai nokta-i nazardan tespit etmek istiyorum ki, sıhhat vasıtalarını da, maarif gibi yalnız şehirlilerin ve zenginlerin bir imtiyazı olmaktan kurtarmak istiyorsak milletimizin ekseriyetini teşkil eden köylülerimizin de doktora, eczaya, tedaviye bir hakkı, bir ihtiyacı olduğunu kabul ediyorsak yine Türkiye'mizin köy şeraitinde radikal bir inkılâp yapmaya mecburuz.

3- Bugünkü köy şeraiti altında rasyonel bir ziraat politikası da kök salamaz demiştim. Bence bu cihet bütün evvelkilerden daha çok mühimdir, hatta evvelkilerin halli imkânı evvel emirde bu noktanın halline tabidir. Çünkü iktisadiyatımızı düzeltmezsek, iktisadi istiklalimizi, iktisadi refahımızı temin edemezsek, ne maarif, ne sıhhat, hatta ne de siyasi istiklal.. Emperyalist devletlerin kolonisi olmaya mahkûmiyet katidir. Milletimiz haris sermaye gruplarının, acar ve soyguncu tröst ve konsernlerinconcert'lerin bankalardaki kontoları hesabına işleyen sefil bir esir sürüsü olmaktan kurtulamaz.

İstihsalimizin anası ziraattır. Fakat Türkiye daha henüz bir “ziraat memleketi” değildir. İlmî bir ıstılah olarak “ziraat memleketi” tabiri zirai istihsalatının kıymeti sınaî istihsalatının kıymetine faik olan ve ithalatının bedelini bu “fazla” ile ödeyebilen memleketlere aittir. Hâlbuki Türkiye bu seviyeden daha çok uzak bulunuyor. Sınaî ithalatımızın bedelini zirai istihsallerin kendi ihtiyaçlarımızı temin ettikten sonra arta kalan kısmıyla ödeyebilmek şöyle dursun, haricin zirai mahsulât ve mamulâtına el açıyoruz. Türkiye'nin harpten evvel zirai ithalatı bütün ithalatının yüzde otuzunu tutuyor. Memleketimizin mezru bulunan arazisi bugünkü coğrafi mesaha-i sathiyesinin yüzde beşini aşmaz.

Türkiye tam manasıyla bir piyasa memleketidir. Yani daima soyulur. [*¹] Binaenaleyh Türkiye'mizin, ilmî manasıyla bir “ziraat memleketi” haline getirilmesi iktisat politikamızın en mühim hedeflerinden biri olmalıdır. Bir ziraat memleketi yani zirai mahsulât ve mamulâtımızın kendi ihtiyaçlarımızı tatmin ettikten sonra arta kalan “fazla”sını dünya piyasasına rekabet edebilecek bir tarzda ihraç edelim ki bir taraftan memleketimizde inkişaf edemeyen sanayi şubelerinin ithalatını ödeyebilelim, diğer taraftan da iktisadiyatımızın daha geniş bir mikyasta inkişafını temin edebilecek istihsal vasıtaları için “içtimai sermaye” teraküm edebilsin.. Bence iktisadiyatımızın makul ve tehlikesiz bir tarzda tekâmülü ancak bu yolda olabilir. Memleketimizin kendi iktisadi faaliyeti ve istihsal kabiliyeti hariçten – gerek mal ve gerekse mali ve iktisadi sermaye tarzında – girecek ecnebi sermaye kuvvetlerine karşı denk olamazsa çalışan halkımızın bütün emekleri milletimizin refahı için değil, kapitalistlerin kârı için sarf ve heba edilmiş olacaktır. Daha çok konuşursak diyebiliriz ki: **“Memleketimize girecek kıymetler memleketimizden çıkacak veya ilerde çıkabilmesi temin olunacak kıymetlere tekabül edebilmelidir. Aksi takdirde bedelini ödeyemediğimiz her “kıymet” memleketimizin iş kuvvetini ve tabîi servetlerini esir edecek bir “kuvvet” olur.** İlk zamanlar iktisadi tabiiyet

¹ [*] Rüsumat Müdüriyet-i Umumiyesi'nin neşrettiği İstanbul gümrüklerinin 339 senesi ilk altı aylık ithalat ve ihracat cetvelinde 12,041,948 liralık ihracata mukabil 38,474,991 liralık ithalat kaydolunmuştur. Yani ithalatımızın bedeli,ihracatımızın üç misli imiş...

şeklinde tecelli eden bu halet gitgide siyasi esaret mahiyetini alır. Bu itibarla iktisadi kurtuluşumuzu ve siyasi istiklalimizin devamını temin için istihsalimizin anası olan ziraatımızı doğurucu bir ana haline sokmak mecburiyetindeyiz.

Vedat Nedim

TÜSTAV

Kızıl İnkılâbı Yapan ve Yaşatanlar

İşçi çiftçi hâkimiyetini tesis eden Rus Komünist Partisi'nin 1922 senesi ilkbaharındaki azasının adedini gösteren bir istatistikten âtideki rakamları iktibas ediyoruz:

	Parti hücreleri	Aza	Namzet
Şehirlerde	13,994	262,669	51,111
Köylerde	17,287	139,086	61,663
	31,281	401,755	112,774

Bu istatistiğe, Sovyet Rusya'nın memalik-i ecnebiyedeki heyetlerine mensup aza (275 aza) ile eski Şark-ı Ba'id Cumhuriyeti'nde ve Yakutsk Cumhuriyeti'nde sakin parti azaları dâhil değildir. Buralarda henüz azalar tadad ve kati surette tespit edilmemiş ise de mevcut parti teşkilatlarının tahminine göre, Şark-ı Ba'id'de aza miktarı 8000'e ve namzetler 5000'e Yakutsk Cumhuriyeti'nde de aza 400'e namzetler 150'ye baliğ olmaktadır. Bu hesaba göre 1922 senesinin nısf-ı evvelinde umum aza miktarı 410,430'a, namzetler 118,924'e ve şu suretle de min-hays-el-mecmu 527,354 kişiye baliğ olmakta idi.

Muhtelif Hücre Tipleri

	Hücreler miktarı	Aza	Namzet	Komünistlerin mecmuu
Fabrika hücreleri	3,053	47,351	6,932	54,283
Nakliyatta	1,732	33,332	4,294	36,626
Çiftçi hücreleri	14,983	202,465	51,763	154,228
Orduda	6,016	94,814	37,708	132,522
Sovyet dairelerinde	4,989	83,690	13,881	97,571
Mütebaki	1,551	51,103	8,176	49,279

Azaların Vaziyet-i İctimaiyeleri (yüzde hesabıyla)

	İşçi	Köylü (çiftçi)	Müstahdemîn	Müteferrik
Sınai vilayetler	52,1	16,4	25,7	5,8
Zirai vilayetler	40,5	30,1	24,4	5,01

Bu nispetler yalnız merkezî Rusya'nın kırk vilayetine aittir. Tekmil Rus Sosyalist Şûrâlar Cumhuriyeti'nde partinin yüzde 44,4'ünü işçiler, 26,7'sini köylüler, 22,2'sini müstahdemîn ve 6,7' mütebaki müteferrik eşhas teşkil etmektedir.

Azanın Derece-i Tahsilleri

	İptidai	Tahsil görmemiş	Orta mektep tahsili	Âlî tahsil	Kati olarak tespit edilemeyen
İşçiler	87,5	15,4	2,7	1	0,4
Köylüler	77,3	17,1	11,3	0,6	0,7
Müstahdemîn	72,8	4,7	0,2	17,8	2,2
Mütebaki	65,4	7,9	4,5	19,6	1,8
Vasati olarak	75,1	13	4,6	6,3	0,6

Bu tablodan da anlaşılacağı vechile müstahdeminin kısm-ı azamı yalnız tahsil-i ibtidai görmüştür. Bunun sebebi bu tabaka halkın proletarya unsurlarından doğmasıdır.

Partide proleter unsurlarının yarım proleter unsurlara ve proletaryadan olmayan unsura nazaran olan nispeti de bervech-i âti cetvelde görülmektedir:

İşçi	Aza (namzetler dâhil değildir)	Yüzde
Müstahdemîn-i ibtidai (ve tahsil ile tahsil görmemişler)	171,681	44,4
Diğeri geriye kalanlar (iptidai ve ilh tahsille)	66,928	17,3
Şu halde proleter anasır	20,201	5,2
Çiftçiler	258,81	66,9
Memurîn (vasat âlî tahsil ile)	103,005	26,7
Mütebaki (vasat âlî tahsil ile)	18,898	5
Şu halde yarım ve gayr-ı proleter anasır	5,552	1,4
	127,455	33,1
	127,265	100

Bu tabloya, sınıfi aidiyeti kati olarak tayin edilemeyenler dâhil değildirler.

Ecnasa nazaran

Aza

	Erkek	Kadın	Yekûn
Şehirlerde	238,478	24,191	262,669
Yüzde	90,8	9,2	100
Köylerde	132,843	6,243	139,086
Yüzde	95,5	4,5	100
Yekûn	371,321	30,434	401,755
Yüzde	92,5	7,5	100

Namzetler

	Erkek	Kadın	Yekûn
Şehirlerde	44,972	6,139	51,111
Yüzde	88	12	100
Köylerde	58,302	3,361	61,663
Yüzde	94,6	5,4	100
Yekûn	103,274	9,500	112,774
Yüzde	91,6	8,4	100

Değirmen

Bin bağı bahçeli saraya civar
Bakımsız, kocaman bir değirmen var.
Ona bakmıyorlar inatlarına..
Rüzgârı sarmışlar kanatlarına
Dönüyor zavallı uzun zamandır!
Bu böyle giderse hali yamandır!
Sade değirmendir kendini yoran
Bin bağı, bahçeli sarayı kuran..
Hâlbuki derdini işiten ağlar;
Onunken saraylar, bahçeler, bağlar,
Dev göbekli, şeytan gözlü sahibi
Feleğin çarhını döndürür gibi,
Onu döndürüyor nice zamandır!
Bu böyle giderse hali yamandır..
Bin bağı, bahçeli sarayı kuran,
Dev göbekli sahibini doyuran
Bakımsız değirmen anladı işi
Beğenmedi bu biçimsiz gidişi!
Düşündü, kalbinden isyan ederek:
Bu baş belasından kurtulmak gerek..
Bir sabahta erdi bu muradına,
Taktı sahibini bir kanadına;
Havada çevirdi, çevirdi durdu.
Sonra tuttu sırt üstü vurdu.
Dedi: Ben çok döndüm hayli zamandır
Öğren ki dönenin hali yamandır!
Yoldaş, bu kıssayı zannetme hülya!
Bin bağı, bahçeli saraydır dünya,
Çorbacı sahiptir, biziz değirmen..
Bu küçük kıssadan hisse al hemen.

Ahmet – Mehmet

[Resim altı yazısı:] Petrograd Sovyet'i ve Komünist Enternasyonalı reisi Zinovyev yoldaş

TÜSTAV

Rusya'nın Yeni İktisadi Siyaseti

Bolşeviklerin mevki-i iktidara geldikten sonra, iktisadi ve içtimai sahalardaki icraatı: Bütün istihsal ve mübadele vasıtalarına, büyük ve küçük müessesat-ı sınaie ve ticariyeye, bankalara vaz-ı yed etmeleri, tasarruf-ı şahsî ve serbestî-i ticaretin ilgası, bütün ticaretin devlet tarafından inhisara alınması, vasıta-i mübadele olmak üzere para yerine, herkese sa'y mukabilinde kendilerine verilen sa'y vesikalarıyla devlet depolarından mevadd-ı gıdaiye ve eşya-yı zaruriyeyi tedarik etmeleri, cemiyete karşı sa'y borçlarını ödeyenlerin tramvay, vapur, şimendifer, tiyatro, sinemadan bila-bedel istifade etmeleri... Bütün bu tedbirler, herkesçe Rusya'da komünizmin tatbik edildiği his ve kanaatini hâsıl etmişti.

Fakat Bolşevikler, iki sene evveline gelinceye kadar bütün şiddetiyle tatbik ettikleri bu iptidai komünizm siyasetinden vazgeçerek köylülerin, hükümete verecekleri muayyen miktar aynen vergiye mukabil mahsullerine istedikleri gibi tasarruf etmelerine, ticaretin kısmen iade-i serbestisine ve devlet tarafından vaz-ı yed edilen müessesat-ı sınaiyeden bazılarının eski sahiplerine veya diğer taliplerine icara verilmesine müsaade eden bir iktisadi siyaset takip etmeleri üzerine bütün burjuva matbuatında bir sevinç feryadı yükseldi:

Bolşevikler burjuva oluyorlar! Onlar da, komünist prensipleriyle iktisadi hayatı yürütmek imkânı olmadığını anladılar ve dört sene evvel beğenmeyerek, nefret ederek andıkları kapitalist tarzına doğru elim bir ricat hareketi yapmak mecburiyetini hissetmişlerdir.

Bolşeviklerin bu tecrübelerinden sonra artık komünizmin gayr-ı kabil-i tatbik bir hayal olduğu anlaşılmıştır.

Bu adamlar kısmen meseleyi esasından kavrayamadıklarından, kısmen de ilk amele hükümetini kendisinden kuvvet ve cesaret alan diğer memleket amelesi nazarında küçük düşürmek maksadıyla bu suretle hareket ediyorlar.

Fakat meselenin hakiki mahiyeti neden ibarettir?

Biz, hiçbir propandaya kapılmayarak, beynelmilel siyaset nokta-i nazarından gayet hayati bir ehemmiyeti caiz olan bu meseleyi ilmî ve bî- taraf bir surette tetkik etmek mecburiyetindeyiz.

* * *

Hal-i hazırda Sovyetler Rusya'sında teessüs etmekte olan tarz-ı iktisadi ile komünist programının tahakkuku arasında ne gibi münasebat vardır? Yani yeni iktisadi siyaset komünist programına nazaran nasıl bir rol oynuyor? Bu komünizme doğru atılmış bir hatve mi, yoksa kapitalizme doğru bir gerileme hareketi midir? Yeni siyaset-i iktisadiyenin derin manasını anlamının yegâne çaresi, takip ettiği hakiki gaye ve onun tatbikini icap ettiren zaruretleri bilmektir.

Mesele şu şekilde vazedilmelidir: Proletarya inkılâbının gayesi bugünkü kapitalist tarz-ı istihsalinin ilgası, istihsal ve tevzi-i servetin komünist esaslara göre tanzimi olduğu halde nasıl izah edilir ki Rus İnkılâbı hayatının dördüncü senesinde kapitalist usullerini kısmen olsun tesis eden bir iktisadi siyaset tatbik etmiştir? Bu, Rus inkılâbı için büyük bir mağlubiyet, daha fenası acı bir itiraf değil midir?

Bu, burjuva iktisatçılarının iddia ettikleri gibi sosyalizmin sadece gayr-ı kabil-i tatbik bir hülya olduğunu göstermez mi?

Bolşevikler en nihayet, her mutedil sosyalistin istediği iktisadi ıslahatı tatbik etmek için dört senelik harb-i dâhilî içinde memleketi neden alt üst ettiler? Mademki komünizmi tatbik etmek mümkün değilmiş ve bir devlet kapitalizmi tesisi mecburiymiş, bunun için kanlı bir proletarya inkılâbı yapmaya hacet yoktu.. Bu devlet kapitalizmini, burjuvazi Bolşeviklerden çok iyi ve daha az fedakârlıkla yapabiliirdi.

Bu şekilde muhakeme yürütenler mesele hakkında gayet sathi ve eksik malumata malik olanlar yahut ilk proletarya inkılâbını diğer memleket işçileri nazarında küçük düşürmek isteyen insanlardır.

Yeni iktisadi siyasetin hakiki manasını ve ehemmiyetini anlamak için her şeyden evvel inkılâptan evvel ve sonra Rusya'nın vaziyetini tetkik etmek lazımdır.

Rus proletaryası 7 Teşrinisani 1917'de Bolşevik Partisi'nin rehberliği altında kanlı mücadelelerden sonra mevki-i hükümete vaz-ı yed ettiği zaman, harb-i dâhilî nihayet bulmuş değildi. Bilakis asıl o zamandan sonradır ki, büyük bir şiddet ve vüsat kesbetmiştir. Çünkü büyük bir siyasi tecrübeye ve kuvvetli teşkilata malik olmayan Rus burjuvazisi, ancak proletarya mevki-i hükümete vaz-ı yed ettikten sonradır ki tehlikenin ciddiyetini hissetmiş ve bütün mevcudiyetiyle inkılâbı kan içinde boğmaya gayret etmiştir.

Bunun içindir ki Rusya'da proletarya hükümet kuvvetini ne kadar kolaylıkla zapt etmişse onu muhafaza edebilmek için o derece müşkülât çekmiştir. Hâlbuki diğer kapitalist memleketlerde Rusya'nın aksine olarak proletarya mevki-i iktidara vaz-ı yed etmezden evvel pek çetin ve müşkül mücadelede bulunmak mecburiyetindedir. Çünkü esasen kuvvetli teşkilata malik olan ve aynı zamanda Rus İnkılâbı'ndan ders alan burjuvazi bütün kuvvetlerini şimdiden proletarya sınıfına karşı seferber bir hale koymuştur. Bunun içindir ki proletarya sınıfı mevki-i iktidarı zapt etmek için inkılâpçı hamleleriyle bu kuvvetlerin bir kısmını mahvetmek, diğer kısmını felce uğratmaya ve kendine en yakın olan unsurların da bu mücadelede kendi lehine bî-teraflığını temin etmek mecburiyetindedir. Bu şerait dâhilinde mevki-i iktidara geldikten sonra, irticain hemen hiç ihtiyat kuvvetleri kalmayacaktır.

Proletarya bütün kuvvet ve gayretini – Rusya'da olduğu gibi – irtica kuvvetlerini ezmek ve mevkiini muhafaza etmek için değil, belki memleket iktisadiyatının vazedeceği yeni komünist esaslar dâhilinde inkişaf ve terakkisine sarf edecektir.

Bilinmesi lazımdır ki Rusya'da harb-i dâhilî yalnız askerî değil aynı zamanda, daha ziyade siyasi bir mahiyeti haizdi. Bu, siyasi ihtiyat kuvvetlerini ve bilhassa köylüleri kazanmak için bir mücadele idi. Bolşevikler inkılâpçı siyasetleri sayesinde ki köylülerin azîm ekseriyetini kendine celbetmeye ve bu suretle zaferi temine muvaffak olmuşlardır. Bolşeviklerin harb-i dâhilî devam ettiği müddetçe takip ve tatbik ettikleri terhib ve (harp komünizmi) politikası olmaksızın bu zaferi idame ve bugünkü iktisadi siyaseti tatbik etmek kabil olamayacaktı. Birçok kimseler Avusturya'daki tecrübe ile sabit olan bu hakikati idrak etmedikleri içindir ki gayet gülünç hatalara düşmüşlerdir. Meseleyi esaslı ve etraflı bir surette tetkik edelim:

İlk zamanlarda burjuvazi inkılâba ciddi nazarla bakmıyor, her gün sukutuna intizar ettikleri Bolşevik hükümetinin icraatına mani olmak için bütün gayretini sarf ediyor ve ilk devrede fabrikaları devlet tarafından sosyalize edilmeyen kapitalistler istihsalatı durdurmak için mümkün olan her şeyi yapıyorlardı. Sipariş olmaması bahanesiyle fabrikalarını kapatıyorlar, makineleri bozuyorlar, amelelerine yol veriyorlar ve meskenlerini birer irtica merkezi haline koyuyorlardı.

Bu şerait dâhilinde burjuvaziye kati darbeyi indirmekten ve bunun için ise mal ve mülkünü elinden almaktan ve tahripkâr faaliyeti ile inkılâbı tehlikeye düşüren irtica kuvvetlerini ezmekten başka çare yoktu. Binaenaleyh Bolşevikler burjuvazinin bütün servetlerine, madenlere, fabrikalara, bankalara ticaret mağazalarına, hülâsa bütün istihsal ve mübadele vasıtalarına – bu sosyalizasyonun iktisadi nokta-i nazardan mümkün ve hayırlı olup olmayacağını düşünmeyerek – derhal vaz-ı yed ettiler.

Bolşevikleri bu suretle hareket etmeye sevk eden diğer bir amil daha vardı ki o da amele kitlelerinin hükümetin kararını beklemeksizin derhal içinde çalıştıkları müessesat-ı sınıaiyeye vaz-ı yed etmeleridir.

Filhakika amele, mevki-i iktidara geçtikten sonra fabrikaların yine eskiden olduğu gibi kapitalistlerin ve patronların idaresi altında işlemelerine akıl erdiremiyordu.

Bolşevik Partisi amelenin bu kati hareketi karşısında tabiatıyla, patronları ve sermayedarları müdafaa eden bir vaziyet alamazdı. Emr-i vakii kabul ve tasdik etmekten başka bir şey yapamazdı.

Şu mühim noktayı da ilave edelim ki Bolşevikler Garbî Avrupa’da içtimai inkılâp hareketinin süratle inkişaf edeceğini ümit ediyorlardı ve bunda hakları vardı. Çünkü o zaman Avrupa memleketlerinde inkılâp şartları mevcuttu. Yalnız eksik olan, inkılâpçı proletaryaya rehberlik edecek inkılâpçı bir parti idi. Hâlbuki sosyal demokrasi burjuvaziye kurtardı.

İşte sosyal – demokratların proletarya sınıfına ihanetleri neticesi Avrupa’da inkılâbın tehhürü Bolşevikleri yalnız kendi kuvvetlerine, kendi menabi-i servetlerine istinada mecbur kıldı ki bu zaruret onları yeni iktisat siyaseti tatbikine mecbur eden sebeplerin en ehemmiyetlisi değilse bile onlardan birisidir.

Muhakkaktır ki Rus proletaryası, devlet tarafından vaz-ı yed edilen bütün müessesat-ı sınıaiye ve ticariyeyi işletecek ve idare edecek kuvvet ve kabiliyette değildi. Ve zaten Bolşevik Partisi’nin inkılâp akabindeki iktisadi programı; bir cihetten arazinin köylülere tevzii, diğer cihetten istihsal-i sınaî üzerine amele kontrolünün vaz’ı idi. Bolşevikler hiçbir zaman, bakkal veya berber dükkânlarını sosyalize etmekle komünizmi tesis edeceklerini zannetmemişlerdir. Onların planları, bankaların, ağır sanayinin, vesait-i nakliyenin, hidemat-ı umumiyenin ve madenlerin mütezadiyen ve tedricî bir surette sosyalizasyonu idi.

Eğer programlarından daha ileri gitmişler ve sosyalizasyonu iktisaden hazırlanmamış olan müessesat-ı sınıaiye ve ticariyeye teşmil etmişlerse bunu cehalet ve gafletlerinden dolayı değil, bir takım askerî ve siyasi mecburiyetler tesiri altında yapmışlardır.

Muhakkak ve bedihidir ki iktisadi nokta-i nazardan, burjuvazinin taht-ı tasarruf ve idaresinde olan istihsal ve mübadele vasıtalarına vaz-ı yed etmek, amele hükümetinin bu suretle

istimlâk edilen müessesat-ı sınıyeyi, yeni esaslar üzerine tanzim etmek kabiliyet ve iktidarı derecesinde doğru ve mantıki olur. İdare edemeyeceğinden fazlasına vaz-ı yed etmek iktisaden çok yanlış ve muzır harekettir. Fakat bazı zamanlar olur ki siyasi düşünceler iktisadi düşüncelere galip gelir. Ve Sovyetler Rusya'sı için inkılâp akabinde en mühim ve hayati olan şey inkılâbı yaşatmak, mevki-i iktidarı muhafaza etmektir. Diğer düşünceler hep ikinci derecede geliyordu. Ve hatta bu gayenin temini için inkılâpçı proletaryanın en kıymetli unsurları feda edildiği gibi birçok iktisadi hatalar da irtikâp olunmuştu ki harb-i dâhilî devam ettiği müddetçe devam edilen ve Lenin tarafından (harp komünizmi) ismiyle yâd edilen iktisadi sistem bu cümledendir. Trotski yoldaş proletaryanın siyasi muzafferiyeti katiyet kesbetmedikçe her şeyin bunu temin etmek için feda edilmesi lazım geldiğini şu misal ile pek bariz bir suretle izah ediyor: “Harp esnasında bazen olur ki, kılıç elinde sizi takip eden beyaz askerlerin hücum ve taarruzundan kurtulmak için bir köprü berhava edilir. İktisaden düşünülecek olursa bu ahmakça bir tahriptir. Fakat siyaseten bu bir zarurettir. Ve köprüyü zamanında berhava etmemek yalnız bir hamakat değil aynı zamanda bir cinayettir.”

İşte görülüyor ki Bolşevikler, idare edemeyeceklerini bildikleri halde – sırf burjuvaziye kati darbeyi indirmek ve mevkilerini tahkim etmek maksadıyla – bütün istihsal ve mübadele vasıtalarına vaz-ı yed etmişler, programlarına muvafık olmadığı halde bütün sanayii sosyalize etmişler, bir diğer cihetten, iktisaden iyi neticeler vermeyeceği ve köylüleri memnun etmeyeceği muhakkak olduğu halde – sırf ordunun ve şehir proletaryasının iaşesini temin maksadıyla – buğday inhisarını tesis etmişler, köylülerin mahsullerine, hatta bazen asker kuvvetiyle vaz-ı yed etmişler ve bu (iptidai komünizm) sistemini hayati bir zaruret olarak bütün harb-i dâhilî devamı müddetince tatbik etmişlerdir.

Fakat harb-i dâhilî irtica kuvvetlerinin kahkari hezimetleriyle nihayet bulup da inkılâp idaresi memleketin her tarafında gayet sağlam bir surette teessüs ettikten sonra, yeni vaziyet ve şeraite göre yeni bir siyaset takip etmek mecburiyeti hâsıl oldu. İşte Rusların kısaca (NEP) dedikleri (Yeni İktisadi Siyaset) bu ihtiyacın mahsulüdür... Vaziyette hâsıl olan iki esaslı değişiklik bu yeni siyaset-i iktisadiyeyi mümkün kılmıştır:

1- Burjuvazi proletarya diktatörlüğünü mağlup etmek ihtimali olmadığını pek kanlı tecrübelerle anlamıştır. Bütün kuvvet membaları tükenen burjuvalar artık tamamıyla teessüs etmiş olan Bolşevik idaresi altında, kendilerine tevdi edilen müessesat-ı sınıyeyi tanzime hasr-ı mesai etmeye razı olmuşlardır.

2- Diğer cihetten, dört senelik acı tecrübeler, proletaryaya, bütün sanayii kendi kuvveti ve vesaiti ile tanzim etmek iktidarına malik olmadığını göstermiştir. Bu siyasi kuvvete münhasıran ve müstakilen malik olan proletarya, komünizm esaslarından muvakkaten bazı fedakârlıklar yapmak zaruri olduğuna kanaat hâsıl etmiştir.

Filhakika 1920 senesinde Rusya'nın iktisadi vaziyeti pek berbattı. Ekilmemiş topraklar mezru arazinin % 25'ini teşkil ediyordu. 1921 baharında büyük sanayi istihsalatı sulh zamanının beşte biri derecesine inmişti; harpten evvel büyük sanayi istihsalatı küçük sanayininin dört misli olduğu halde 1921 senesi küçük sanayi istihsalatı memleketin mecmu-ı istihsalatının yarısını hatta üçte ikisini teşkil ediyordu.

Meydana getirdiği mahsulden kendisine ancak yetişecek kadar bırakılarak diğer kısmı hükümet tarafından vaz-ı yed edilen köylüler, menfaat görmedikleri için fazla ziraatta bulunmuyorlar ve ancak kendilerine yetişecek miktarda ekiyorlardı.

Harpten doğan bu sistem daha fazla devam edemezdi. Çünkü köylü iktisadiyatına çok ağır yükler tahmil ediyordu. Diğer cihetten işledikleri toprakların bilfiil mutasarrıfı olan köylülere kendi arzularının hilafında bir istihsal sistemi kabul ettirmek mümkün değildi. Nazar-ı itibara almalıdır ki Rusya bugün yarım milyon köye ve otuz milyon küçük çiftliğe maliktir. Bu na-mütenahi küçük müessesat-ı ziraiyenin komünist devlet tarafından sıkı bir murakabe ve nezaret altında bulundurulması bittabi imkân dâhilinde değildir.

Harp biter bitmez, bu vaziyetin netayic-i siyasiyesi derhal hissedilmiştir. Geniş köylü kitleleri 921 baharında nümayişler ve mahallî isyanlarla buğday inhisarına karşı hoşnutsuzluklarını bildirmişlerdi.. Harp devam ettiği müddetçe Sovyetler hükümetinin sukutunun, büyük arazi sahiplerinin tekrar mevki-i iktidara gelmesini mucip olacağı korkusuyla bu hale razı olmuşlar ve kendilerine asırlardan beri bekledikleri toprak ve hürriyeti kazandıran Bolşeviklerle beraber, irtica kuvvetlerine karşı harp etmişlerdi. Fakat sulh iade edildikten sonra köylüler bu vaziyetin devamına razı olmayacaklarını anlatmışlardır.

Bütün işçilerin muavenet ve müzaheretine istinaden mevki-i iktidara gelen ve ancak o sayede mevkiini muhafaza edebilen Bolşevik hükümeti, en başta inkılâbın ruhunu teşkil eden Lenin yoldaş olduğu halde, bunu büyük bir nüfuz-ı nazarlarla hissederek, bu şerait dâhilinde yegâne kabil-i tatbik olan yeni iktisadi siyaseti eski harp komünizmi yerine ikame ettiler.

Bu yeni iktisadi siyaset neden ibarettir?

1- Mevadd-ı gıdaiye inhisarının ilgası ile yerine miktarı muayyen bir gıda vergisinin vaz'ı.

2- Ehemmiyet itibarıyla ikinci derecede olan bazı müessesat-ı sınaiyenin hususi eşhasa veya kooperatiflere tevdi.

3- Devlet idaresinde kalan sanayinin; büyük müessesata daha ziyade bir serbestî-i hareket bırakacak surette tanzimi.

Tarihî birçok vesikalar ispat ediyor ki Rus Bolşevik (Komünist) Partisi inkılâp iptidasında, bütün sanayiye sosyalize etmek niyetinde değildi. Daha 1917'den itibaren Lenin, bir devlet kapitalizmi, yani – Almanya'daki harp sosyalizmine az çok benzeyen – proletarya devletinin kontrolüne tabi bir hususi kapitalizm sistemi tavsiye ediyordu. 1918'de aynen vergi meselesi hakkında neşrettiği risalede, kapitalizmden evvelki şekl-i istihsalden sosyalist istihsal şekline derhal atlamak kabil olmadığı ve Rusya'nın bir (devlet kapitalizmi) devresinden geçmeye mecbur olduğunu açıktan açığa söylemişti. Hatta aynen vergi üzerine tanzim edilmiş bir kanunun 1918 Teşrinievvel'inde mevki-i tatbik konulması takarrür etmişti. Fakat harb-i dâhilî, Sovyetler hükümetini bu kararından vazgeçirerek buğday inhisarını tesise mecbur etmişti.

Muhakkaktır ki Bolşeviklerin esbab-ı muvaffakiyetlerinden en mühimi hakikati olduğu gibi görmeleri, yani tam manasıyla Marksist olmalarıdır. Kullandıkları siyasi taktik şu suretle

hülasa ve ifade edilebilir. Mevcut vaziyetten hareket ve zamanın bütün inkılâpçı kuvvetlerine istinat ederek komünizme doğru yürümek. Bolşevikler şu suretle düşünmüşlerdir:

Burjuvazi proletaryaya nazaran mürteci bir sınıf olmakla beraber toprak aristokrasisine nazaran da inkılâpçı bir sınıftır. Komünizme nazaran kapitalizm, daha aşağı bir şekl-i cemiyettir. Fakat derebeylik tarzına nispetle, azîm bir terakki teşkil etmektedir. Binaenaleyh, küçük ziraat ve küçük sanayi tarz-ı istihsaline nazaran kapitalist tarz-ı istihsal usulleri, komünizm istihsali usullerine doğru bir terakki teşkil eder.

Komünizm kapitalizmin varisidir. Kapitalizm (feodalizm – derebeylik) ile komünizm arasında geçilmesi zaruri bir merhale teşkil eder.

1917 İnkılâbı esnasında Rusya'nın vaziyet-i iktisadiyesini harikulade bir nüfuz-ı nazarla tahlil eden Lenin yoldaş demiştir ki:

“Haritaya bakınız: Vologda, Rostov, Saratov, Omsk şehirleri arasında o kadar vâsi bir kıta vardır ki üzerinde ondan fazla büyük medeni devlet yerleşebilir. Bu kıtanın her tarafında köylüler iptidai ve nim-vahşi bir hayat yaşamaktadırlar. Rusya'nın ücra köşelerinde kaybolmuş olan, şimendiferlerden uzak bulunan ve şose yollarına malik olmayan bu köylerin medeniyetle, sermayedarlıkla, büyük sanayiyle, büyük şehirlerle maddi münasebetleri yoktur. Bu vaziyetten doğrudan doğruya sosyalizme geçilebilir mi? Bu yalnız bir şartla kabil olabilir: Kuvve-i muharrike olmak üzere elektriği ikame etmek... Eğer on tane mahallî elektrik tevzi merkezi inşa ve tesis edebilirsek birçok şeyler yapmaya muvaffak olabiliriz. Fakat bu hiç olmazsa on senelik istihzarî mesaiye mütevakıftır. Bu müddet, diğer memleketlerde işçi inkılâbı olduğu takdirde daha azalabilir.

Fakat her halde bugün bizim için, devlet kapitalizmini tesis etmekten başka çare yoktur. Ancak bu suretledir ki büyük istihsali küçük istihsale, terakki-perver unsuru mürteci unsura, makineyi kola karşı tahkim ve takviye etmek kabil olacaktır.

Devlet kapitalizmi, küçük istihsal tarzı ile komünizm sistemi arasında bir zincir vazifesini görece, memleketin müstahsil kuvvetlerini tezyide hizmet edecektir. Devlet kapitalizminden komünizme geçmek kolay olacaktır. Çünkü bu, büyük istihsalin şekillerinin birinden diğerine geçmekten başka bir şey değildir.”

Sosyal- demokratlar ve Menşevikler, Bolşeviklerin bu yeni iktisadi siyaseti kabul ve tatbik etmelerini komünizmin iflâsı olarak telakki ediyorlar ve iktisaden en geri kalmış olan Rusya'nın, sosyalizmin en ziyade müşkülâta teessüs edeceği bir memleket olduğu için burada proletarya inkılâbının mümkün olmadığını iddiadan ibaret olan ananevi iddialarını ileri sürüyorlar.

Hâlbuki onlar hakikatte, mantıken yekdiğerinden ayırlamamakla beraber zaman itibarıyla yekdiğerinden ayrılan iki kıymeti, proletarya inkılâbı ile sosyalizmin teessüsünü yekdiğeriyle karıştırıyorlar.

Proletarya inkılâbının gayesi sosyalizmin teessüsü olmakla beraber bunu ancak, değiştirmesi kendi elinde olmayan bazı muayyen şerait dâhilinde yapmak mecburiyetindedir. Binaenaleyh inkılâp ve komünizm müteradif kıymetler değildirler. Biri diğerini, memlekete

göre değişen bir zaman fasılası ile takip eder ki bu fasılanın, inkılâbın ilk patlak verdiği memlekette pek uzun sürmesi pek tabiidir.

Bu yeni iktisadi siyasete, heyet-i mecmuasını ihata edecek surette tevcih-i nazar edecek olursak görürüz ki bu siyasette mantıkî bir surette yekdiğerine muarız olan fakat aynı zamanda aralarında iştirak-i mesai münasebetleri bulunan iki nevi avamil-i iktisadiye mevcuttur. Bunlar; bir cihetten devlet idaresinde bulunan sanayi, diğer cihetten hususi sanayi.. Devlet ticareti ve hususi ticaret, sosyalist teraküm ve kapitalist teraküm...dür.

Evvela, bu iki unsur yekdiğerini tamamlayarak aynı gayeye, yani Rusya'nın ihya-yı iktisadisi gayesine doğru götürmektedir. Çünkü bu iki unsur-ı iktisadi mütekabilen yekdiğerinin hizmetine muhtaçtırlar.. Devlet idaresinde bulunan sanayi muhtaç olduğu hususi sanayi mahsullerini serbest ticaret vasıtasıyla tedarik etmektedir.

Devlet ticareti ve sanayi, inkişaf ve terakki etmek hatta sadece yaşayabilmek için sermayeye muhtaçtır. Haricî istikraz olmadığı takdirde bu ancak hususi ticaret ve sanayi mahsullerinden gelebilir.

Binaenaleyh sosyalist terakümü temin edebilmek için kapitalist teraküme müsaade etmek zaruridir. Fakat bu iki unsur-ı iktisadi yalnız yekdiğerini tamamlamakla kalmaz, aynı zamanda aralarında mücadele ederler. Hatta denilebilir ki bu zıddiyet onların asli seciyesidir. Filhakika yekdiğerine mütekabilen yaptıkları hizmetler ne olursa olsun, gayet tabiidir ki aynı bir tarz-ı iktisadi içinde aynı zamanda mevcudiyetleri bir gayr-ı tabiiyet teşkil eder ve binaenaleyh ancak geçici olabilir. Er geç bunlardan biri mutlaka ortadan kalkacaktır... İşte bu mücadelenin neticesine göredir ki ilk proletarya inkılâbının mukadderatı taayyün edecektir.

Şimdi inkılâp için bu pek hayati olan meseleyi tetkik edeceğiz.. Yani yeni iktisadi siyaset Rus inkılâbını nereye götürüyor: kapitalizme mi, komünizme mi?

Bu hususta doğru bir hüküm verebilmek için her şeyden evvel, bu iki unsurdan her birinin yani proletarya devleti ile burjuvazinin kuvvet ve menabii nedir? Başlayan iktisadi mücadelede hangi tarafın galip gelmek ihtimali daha fazladır, bunu bilmek lazım:

Evvela, proletarya, siyasi iktidara maliktir. Hükümet kuvvetinin azîm ehemmiyetini takdir etmemek için insanın ahmak olması lazımdır. Burjuvazi bu noktayı gayet iyi anlamıştır. Bütün tarihi bunu gösterir...

Sonra, proletarya devleti, en mühim kuva-yı istihsaliyeye, vesait-i nakliyeye, madenlere ve fabrikaların kısm-ı azamına maliktir. Bütün toprağın mutasarrıfıdır ve köylüler onu işlemek mukabilinde hükümete muayyen bir miktar vergi verirler.

Nihayet devlet hudutlara hâkimdir, ticaret-i hariciye kendi inhisarındadır. Yani emtia ve sermaye onun müsaadesi olmaksızın hududu geçemez.

Burjuvaziye gelince, onun için bir dereceye kadar sermaye terakümü, binaenaleyh inkişaf etmek ve kuvvetlenmek imkânı vardır. Fakat ne mikyasta? İşte bütün mesele buradadır. Eğer proletarya devleti, mebdede daha müsait bir vaziyette ise ve bu vaziyeti daima muhafaza edecek olursa, inkılâp tehlikede değildir.

Rusya'nın bugünkü vaziyet-i iktisadiyesinin tetkiki bize gösteriyor ki proletarya devleti yeniden inkişaf etmekte olan burjuvaziye nazaran imtiyazlı ve hâkim bir mevkiye maliktir.

Proletarya devleti, malik olduğu müessesat-ı sınıyede tahminen 1,000,000 şimendiferlerde 800,000 amele istihdam etmektedir. Hususi eşhas taht-ı isticarında olan müessesat-ı sınıyeye ise ancak 80,000 amele kullanmaktadır. Zaten bu müesseselerin yarısı, kooperatifler ve mahallî sovyetler tarafından işletilmektedir. Şu suretle kapitalistler, ancak kırk elli bin amele istihdam eden ve en fena şerait içinde bulunan 20,000 kadar müessesat-ı sınıyeye maliktirler.

Şimdi proletarya devletinin ve burjuvazinin bu vesaitini mukayese edecek olursak pek bariz bir surette görürüz ki devlet, burjuvaziye nazaran çok imtiyazlı ve hâkim bir vaziyettedir.

İşte görülüyor ki yeni iktisadi siyaset, istihsalat-ı umumiyeyi tezyid etmek ve komünizmin teessüsü için lazım olan sosyalist terakümü temin etmek suretiyle memleketin hayat-ı iktisadiyesinde büyük bir inkişaf ve terakki amili olduğu gibi, köylülerin ve küçük müstahsillerin iktisadi metalibini tatmin etmek ve onların inkılâba karşı hoşnutsuzluklarının önünü almak itibarıyla da gayet kıymetli ve lüzumlu bir sulh ve sükûn amili olmuştur.

Fakat şurası da muhakkaktır ki, temin ettiği menafii zikrettiğimiz bu yeni iktisadi siyaset; menfaatleri proletaryanın kine taban tabana zıt olan küçük ve mutavassıt müstahsiller sınıfının teşekkülüne ve ilgası proletarya inkılâbının başlıca gayesi olan kapitalist istihsal münasebetlerinin tekrar teessüsüne müsaade ettiğinden dolayı inkılâp için oldukça mühim bir tehlike teşkil etmektedir. Diğer cihetten, faaliyet-i iktisadiyenin muharriki olmak üzere menfaat-i şahsiyeye fazla serbesti vermek itibarıyla, bütün halk üzerinde ahlak bozucu bir tesir icra etmektedir. Hatta bu tahripkâr tesirin proletarya saflarına kadar bile nüfuz ettiği görülmektedir. Bu hakiki tehlikeye karşı Rus Komünist Partisi bütün mevcudiyetiyle karşı koymaya çalışmaktadır.

Muhakkak olan bir şey varsa, yeni bir siyaset neticesi, memleketin iktisadiyatının inkişaf ettiği, istihsalatın çoğaldığı, Rusya'nın bugünkü iktisadi vaziyeti ile sabittir. Filhakika, iki sene evveline nispetle bugün Rusya'ya ithalat yarı yarıya tenezzül etmiştir. Buna mukabil ihracat iki misli çoğalmıştır. İki sene evvel kıtlık içinde bulunan Rusya bugün harice buğday ihraç edecek bir hale gelmiştir.

İstatistikler bize gösteriyor ki istihsalat pek mahsûs bir surette mütemadiyen tezayüd etmektedir. Ve amele sınıfının vaziyeti gittikçe iyileşmektedir.

Sovyetler Rusya'sı, iktisadiyatı kâfi derecede düzeldiği ve Almanya'da bir sovyetler cumhuriyeti teessüs ettiği takdirde burjuvaziye verdiği imtiyazları her zaman geri alacak vaziyettedir. Çünkü hükümete hâkimdir. Bunu asla unutmamalıdır.

Sadrettin Celal

Lenin

Lenin, bundan beş sene evvel bir amele içtimandan çıkarken, kendisini izahat almak üzere tevkif eden bir kadın tarafından kurşunla kolundan ve arkasından yaralanmıştı. Bu kadın (İhtilalci Sosyalist Partisi) ismiyle yâd edilen fakat hakikatte mürteci ve amele aleyhtarı olan teşkilata mensup mukabil ihtilalci Dora Kaplan idi.

Yüzlerce defalar Sovyet hükümetinin sukutunu ilan eden cihan burjuvazisi, bu suikasttan sonra, büyük bir isticlal ve meserretle, Lenin'in öldüğünü telgraflarla dünyanın her tarafına ilan etti.

Burjuvazi bu suretle hareket etmekte haklı idi. Çünkü proletarya düşmanları için Lenin'in ölümü, Rus İnkılâbı'nın ölümü demektir. Çünkü herkesin nazarında, Lenin inkılâbı temsil ediyordu. Filhakika dünyada, bir insanla bir fikir arasında bu kadar büyük bir ayniyet olmamıştır. Lenin'in hayatı büyük inkılâp fikrinin inkişafı ile karışır.

Daha on yedi yaşında iken, hayatını tamamıyla inkılâp gayesine hasretmiştir.

Lenin'in siyasi faaliyeti; Çarlık istibdadını devirmek için pek çok kurbanlar veren (Narodniki – Halkçı) ihtilalci teşkilata intisapla başlar. Bu grup, 1 Mart 1881'de Çar İkinci Aleksandr'ı öldürmüştü. Bu esnada Lenin'in kardeşi (Aleksandr İliç Ulyanof) bu suikasta iştirakinden dolayı Çar hükümeti tarafından idam edildi. Lenin üzerinde derin bir tesir bırakan bu elim hadise, cesaretini kırmak şöyle dursun, bilakis halkı yalnız çarlardan değil, belki bütün zalim ve istismarcılardan kurtulmasına yardım edecek tedbirleri düşünmeye sevk etti.

Lenin daha o zamanlar bile, bu halkçı sosyalistlerin nazariyelerini kabul etmemiş ve terörle yalnız Çarlık istibdadına karşı mücadele etmekle Rusya'nın kurtulamayacağını anlamıştı. İçtimai meselenin bütün ehemmiyetini takdir ve en başlıca düşmanın burjuvazi olduğunu anladı. Fakat Lenin'in zekâsına, yalnız nazariyat kâfi gelmiyordu. İhtilal hareketlerindeki mühim vazifesinin başına geçmeden evvel, uzun seneler halkı yakından tetkik etti, öğrendi. O eşi bulunmaz zeki bir tetkikçi idi. İnkılâbın gaye-i nihaiyesini bir dakika bile gözden kaçırmamakla beraber içtimai hadiselerin en görünmez anasını derin bir nüfuz-ı nazarla kavrayan tahlilî bir zekâyâ malikti.

Lenin; böylece nazari tetkikatını, halk arasındaki tecrübeleriyle itmam ettikten sonra işe başladı.

O artık, birkaç hükümet memurunu ortadan kaldırmakla cemiyetin kurtulacağını düşünen bir terörist değildi. Fakat doğrudan doğruya proletarya kitlelerine hitap eden proletaryanın henüz uykuda olan gayr-ı şuuri kuvvetlerini uyandırmaya çalışan Lenin, çarlık ve burjuvazi istibdat ve istismarına nihayet vermenin, bir takım inkılâpçıların falan veya filan nazırı bomba ve revolverle imha etmeleriyle değil, belki bu fedakâr mücahitlerin amele sınıfının başına geçerek onu şuurlandırmaları ve teşkilat altına almalarıyla kabil olacağını propaganda ediyordu.

Lenin'i; hayatının bütün safahatında; Sibiryâ zindanlarında ve menfada, amele ve inkılâp aleyhtarlarına karşı yaptığı çetin mücadelelerde takip edecek değiliz. Yalnız şunu söyleyelim ki Lenin menfada, memleketinden uzaklarda, kafeste bir arslan gibi boğuluyor ve eriyordu. Tükenmeyen ve taşan kudretini nereye hasredeceğini bilmiyordu. Kendisi için âlim

hayatı geçirmekten başka bir selamet yoktu. O da Marx'ın yaptığını yapıyor, yani günde 15 saatini kütüphanelerde mütalaa ile geçiyordu.

Lenin 1901'de, diğer fikirdaşlarıyla beraber (İskra - Kıvılcım) isminde Marksist bir gazete neşretmişti. Rusya'ya gizli bir surette dâhil olan bu gazetenin, Rus proletaryasını şuurlandırmak ve teşkilatlandırmak ve bugünkü inkılâbın hakiki amilleri olan inkılâpçı amele rehberlerini yetiştirmek hususunda büyük tesiri olmuştur.

1905 ihtilalinde, mühim bir rol oynayan Lenin harp esnasında İsviçre'de bulunuyordu. Birçok sosyalistleri fikirlerine hıyanete sevk eden bu büyük hadise karşısında Lenin, gayet katî bir vaziyet aldı. Onun nazarında harp, büyük bir emperyalist kavgası idi. Amele sınıfının, emperyalist haydutları mahvedinceye kadar silahlarını bırakmaması lazım geldiğini söylüyordu. Rus İnkılâbı Lenin İsviçre'de bulunduğu esnada patlamıştı.

1907 Stuttgart Enternasyonal Kongresi'nde Rosa Luxemburg ile beraber, emperyalist harbine karşı proletaryanın vazifesi dâhilî harp ilan etmek olduğu fikrini kabul ettiren Lenin, 1914'te, bütün dünya sosyalistlerinin – küçük bir ekalliyetten sarf-ı nazar – burjuva hükümetleriyle teşrik-i mesai etmeleri üzerine İkinci Enternasyonal'in iflas ettiğini herkesten daha evvel ve daha katiyetle anlamış ve sosyalist esaslarına sadık kalmış inkılâpçıları yeni bir enternasyonal etrafında toplamak için bütün gayretini sarf etmiş idi. Bugün milyonlarca inkılâpçı ameleyi temsil eden Üçüncü Komünist Enternasyonal'i'nin temelinin, harp içinde Zimmerwald şehrinde akdedilen ve en başta Lenin olduğu halde bütün memleketlerin inkılâp usulü esaslarına sadık kalmış şahsiyetlerini toplayan konferansta atıldığını unutmamalıdır.

1917'de Alman hükümeti kendi menfaatine muvafık bir iş yapıyorum zannıyla Lenin ile arkadaşlarının Rusya'ya girmek için Almanya'dan geçmelerine müsaade etti. Çünkü nazarında Lenin, Rusya'yı harbe devamdan menedecek bir sulhçu idi.

Ludendorff ve Hoffmann Çar ordularından daha tehlikeli ve zorlu bir hasım karşısında bulduklarını tahmin edememişlerdi. Filvaki iptida, Brest- Litovsk Sulhu'nu kabul ettirmekle büyük bir muzafferiyet kazandıklarını zannettiler.

Lenin, arkadaşlarına ekseriyetin kanaatine muhalif olarak, Rusya için pek ağır şartlarla yapılan bu sulhun tasdik olunmasında ısrar etti. Fakat hadisat Lenin'i haklı çıkardı. Bugün Brest- Litovsk Sulhu'ndan kim bahsediyor?

Hâlbuki Rusya'ya gidebilmesi için, Lenin'e yol veren Almanya bugün, bizzat aynı içtimai inkılâbın arifesinde bulunuyor. Görülüyor ki galip gelen Lenin'dir.

İşte Lenin'in şahsiyeti, fakat insan da bir gün ölecektir. Lakin eseri kalacaktır.

Lenin'in, inkılâba yaptığı en büyük hizmetlerden biri, başladığı büyük işi kendisi olmaksızın muvaffakiyetle devam ettirecek bir parti vücuda getirmiş olmasıdır.

Hiç kimse zaman-ı hazıra inkılâbının en büyük nazariyatçısı ve en kudretli rehberinin ufulüyle hâsıl olacak boşluğu doldurmak kolay olacağını zannetmiyor. Fakat aynı zamanda, inkılâpçılar, Bolşevik Partisi'nin, maruz kalacağı insan zayıfına rağmen, muazzam inkılâbı gaye-i nihayesine kadar götürmeye muvaffak olacağından şüphe etmiyorlar.

Lenin'in sebep-i muvaffakiyetini teşkil eden ve onu diğer büyük şahsiyetlerden tefrik ve temyiz eden hususiyet, harikulade bir akl-ı selime malik olması ve vaziyet-i hakikiyeyi

büyük bir nüfuz-ı nazarla kavramasıdır. Lenin büyük ve hayatî bir meseleyi hallettiği zaman, hürriyet, mutlakıyet, kapitalizm ve komünizm... gibi mücerret mefhumlar üzerinde düşünmez, Tver vilayetinin köylüsünü, Potilof fabrikasının amelesini veya sokaktaki inzibat neferini düşünür. Ve alınacak tedbirlerin bunlar üzerinde yapacağı tesiri hesap eder.

Karl Radek, Lenin'den bahsederken diyor ki:

Brest - Litovsk sulh müzakeratı esnasında, ağır şerait ile sulhun akdi aleyhinde kendisine gösterdiğimiz bütün deliller, duvara karşı atılan küçük taşlar gibi geri sıçırıyor gibiydi.

O bize en basit olan şu cevabı veriyordu:

– Harbi yapacak (mujik – köylü)dür. Görmüyor musunuz ki mujik harp aleyhinde reyini vermiştir.

Kendisine nasıl rey verdiğini sorduğumuz zaman şu basit cevabı aldık:

– “Ayaklarıyla.. Mademki cepheden firar ediyor...” Bu onun için meseleyi hallediyordu.

Ancak Lenin ayarında bir şahsiyet bu kadar azîm bir mesuliyeti üzerine alır ve bu suretle inkılâbı kurtarabilirdi.

Lenin'in taktiği, zaman kazanmak için düşmana mesafeden fedakârlık yapmaktı.

Lenin Rus İnkılâbını, son süratle koşan lokomotifle mukayese etmeyi çok severdi. Hiç şüphe yoktur ki, inkılâp lokomotifi, birçok zamanlar baş döndürücü bir süratle koşmuştur. Fakat lokomotifin makinisti olan Lenin onu harikulade bir – maharet ve liyakatle idare etmiştir. Gözü keskin, kolu kuvvetlidir. En güç dönüşlerde bile bir dakika tereddüt etmemiştir.

Müteredditleri ikna eden, şüphelilere ve korkaklara iman ve cesaret veren Lenin, ne istediğini ve gayesine hangi yoldan ve hangi vasıtalarla vasıl olacağını çok iyi bilen, kendi ordusunun ve hasmının kuvvetlerini, taarruz ve ricat anlarını, harikulade bir isabetle hesap eden gayet mahir bir kumandandır.

1917 Temmuz'unda Petrograd amelesine büyük bir kanaatle: “Bugün hükümet zabpt edilemez!” diyen Lenin, aynı senenin Eylül nihayetlerinde: “Hükümet hemen zapt edilmelidir. Ya bugün, ya hiçbir zaman..” diye ameleyi tazyik ediyordu.

Şimdi katiyetle sabit olmuştur ki, o zaman amele sınıfı, Lenin'in rehberliği altında hükümet kuvvetini ele almamış olsaydı, burjuvazi inkılâbı, amele kanı içinde boğacaktı.

Zinovyev diyor ki: “Lenin'i Marat'ya benzetiyorlar. Talih Lenin'e daha yaver oldu. Marat ancak öldükten sonra halkın nazarında kıymet ve hürmet kazandı. Fakat Lenin, hayatında bütün Rus milleti tarafından takdis ve taziz ediliyor.”

Evet, Lenin: milyonlarca köy ve şehir proletaryasına merbut bir Marat'tır. Marat'nın halka karşı olan taassupkârane sadakatini, sadeliğini, halkın ruhu hakkındaki derin vukufunu, (aşağı tabaka)nın tükenmez kuvvetine itimadını.. alınız ve bunlara Marksizm hakkında yüksek bir vukuf, demir bir irade, derin bir fikr-i tahlil ilave ediniz. O zaman Lenin'in şahsiyetine malik olursunuz...

İşte, cihan burjuvazisinin her fırsatından bi'l-istifade ölümünü büyük bir isticlal ve süratle ilan ettiği Lenin; birkaç asırda yetişen bir dahi, yalnız memleketi değil, bütün cihan proletaryasının itimat ve hürmetini kazanmış bir halk rehberidir.

Leman Sadrettin

TÜSTAV

[Resmin altyazısı:] Lenin'in refika-i hayat ve mücadelesi Krupskaya yoldaş

İnkılâp Kadınları

Mirabeau'nun büyük bir sözü vardır. "Hakiki ihtilal kadınsız olmaz".. Ne kadar doğru bir söz, eğer amele kadınlar, ev kadınları, valideler, sakit ve lakayt kalırlarsa cemiyet değişemez.

Rus İnkılâbı tarihinin her sayfasında büyük kadın isimlerine tesadüf edilir. 1880 10 Mart tarihinde Sonya Perovskaya mendilini kaldırarak Çar İkinci Nikola'nın idam işaretini vermişti.

İhtilalci sosyalist ve (terörist) hareketlerine iştirak ederek darağacında ölen Jus Keliman [?]bütün Rus milletinin kalbinde yaşıyor. Kadınlar Teşrinisani inkılâbına adeta kitleler halinde iştirak etmişlerdi.

1920 – 1921 senelerinde, Bolşevik kadınları siyasi ve askerî sahalarda pek büyük yararlıklar gösteren ve inkılâp uğrunda feda-yı hayat eden genç kadınlardan birkaçının menakıbını zikredeceğiz:

Rozalya Kurari [?] Harkov ve civarında faaliyette bulunmuştu. Bilhassa sanayi-i nefise işleriyle uğraşmıştı. Ukrayna'da (prolet - kült)ü tesis eden bu genç mücahit, mürteciler tarafından Petrograd'da 21 yaşında öldürülmüştür. Güzel ve neşeli bir genç kadın olan Mokievskaya pek kısa süren hayatında pek zeki, çalışkan ve fedakâr olduğunu göstermişti. 1917 Ekaterinoslav iâşe müdürü olmuştu. Sonra bir zırhlı trene kumanda etmiş ve nihayet mücadele esnasında öldürülmüştür.

Anna Lebedeva ilk Sibiryâ ihtilalinin büyük simalarından biridir. Krasnoyarsk sol cenah İhtilalci Sosyalist Fırkası'nın müessisi, memleketin ilk sovyet rüesasından biri ve Sibiryâ Birinci Sovyet Kongresi'nde partinin ateşin bir hatibi olmuştu. Biraz müddet sonra Komünist Fırkası'na iltihak ederek kızıl askerlerin kumandasını deruhde etmiş, pek nazik ve tehlikeli bir zamanda Yenisey'i Beyazlara karşı müdafaa etmişti. 27 Haziran 1918'de Krasnoyarsk'da Kazaklar tarafından yakalanarak işkence içinde öldürülmüştü.

Mari Uskarovna [?] Kolçak'ın askerleri tarafından 8 Nisan 1919 tarihinde kurşuna dizildiği zaman ancak yirmi yaşında idi. İki defa Çek - Slovakya hududundan geçmiş ve yakalanmış, tekrar vazifesi başına koşmak için iki defa firar etmişti.

Gaya Timofevona [?] Petlorya'nın [?] adamları tarafından 1918'de Kiev'de boğazına bir süngü sokularak öldürülmüştü.

Stefani Durvina [?] bir mücahidin hemşiresi idi. Kardeşi ile hemen aynı günde öldürülmüştü.

Amet Çanko [?] 1919 Teşrinisani'sinde Yalta'da zevci ile beraber kurşuna dizilmişti.

İşte en büyük ve insani bir gayenin tahakkuku için yorulmadan, korkmadan çalışan, didinen ve mücadele eden ve ölen ihtilalci genç kadınlar.

Leman Sadrettin

[Resmin altyazısı:] Kadınlık hakkındaki eserleriyle meşhur, sabık Sıhhat-i Umumiye Komiseri ve bugün Sovyetlerin İsveç sefiri Kolontay yoldaş

Yaşamak Arzusu

I

“Hayat” mefhumu bir bakıma göre, tabiat sahasında, inkişaf ve tekâmül eden, yaşayan, ölen varlıkların bize verdikleri intibalardan doğuyor.

Lakin mahdut ve mahsûs hadiseler sahasından fikrimizi umumiyete yükseltirsek, “hayat” mahdut bir çerçeve içinde kalan hadiseleri, vakıaları değil, fakat kâinatın vetiresini ifade eden en küll bir mefhumdur.

Çünkü bu asrın müspet ilim dünyasında vardığı ve gösterdiği en açık netice “gayr-ı uzvi âlem ile, uzvi âlem arasında hiçbir uçurum olmadığı ve cansızdan canlıya tedricî bir tekamülle erişildiği”dir.

Ve eğer adi manasıyla biz “hayat” vasıflarını uzvi dünyada mütehalli görüyorsak ve “hayat” mefhumundan uzvi dünyadaki tecellileri anlıyorsak, bu dediğimiz gibi, fikrimizin mahdut vakıalar ve hadiseler sahasında çalışmasından doğuyor. (1²)

Hâlbuki görüşümüzü genişletir ve bir ilmin dar ufkundan değil, ilimlerin geniş ufkundan bakarsak, hayat denilen şeyin bütün kâinatı kucakladığını görürüz. Yıldızlardan, nebatlar dünyasından, hayvanlar ve beşer dünyasına kadar bu kahir muazzam kudretin akışı, baştan aşağıya yaşıyor...

Şuurlu varlıklar hayatı “yaşamak arzusu” şeklinde duyuyor.

– Yağmurlu bir gün, yolda yürürken, yanımda bir inilti işittim:

– Bu göğsü bağı açık ve her tarafından yağları erimiş etleriyle, çirkin iskeletini gösteren bir fakirdi... Yalnız, kupkuru ellerini bana uzatırken ve kenarları mor, çukura batmış iki muzlim gözleriyle bakarken yaşadığına hükmettim. Oh, bu zavallı adamın inleyişinde ve sonra o iki muzlim gözlerinin ta içerilerinde esiri olduğu şeyi okumuştum: Hâlâ yaşamak istiyordu! Onun âciz, sıksa iskeletini hayata nefret değil, fakat en gizli, en iptidai ve en korkak bir şekilde “hayat” a iştiaq gibi duymuştum. Yaşamak istiyordu!

II

Ana hatlarıyla, asıl söylemek istediğim meseleye dair, bu esasî çizdikten sonra “yaşamak arzusu” görüşüyle içtimai davaya bakacağım:

“Cemiyet”lerin bünyesini, tarihî maddiyetçiliğin kazmacısı olan Karl Marx ve bütün diğer Marksist ve ilmî sosyalizm mensuplarıyla şöyle ayırıyoruz:

Müstehlik sınıf – ezen sınıf

Müstahsil sınıf – ezilen sınıf (proletarya).

Bugünkü medeniyet denilince de soğuk çıplaklığıyla sınıf zıddiyetlerini yaşayan ve yaşatan kapitalist cemiyetleri görüyoruz. Marksist mütefekkirler, sosyalizm mübeşşirleri bu iki sınıf arasındaki farkları iktisadi prensipler, amiller ile izah ederler. “İlim” ufkundan hareket ederek onlara göre bir “vakıa” olan bu karışık cemiyet dünyasını gezdikten sonra, bugünkü

² (1) Hayatiyat-ı âlemi Félix Le Dantec bilhassa böyle düşünür: “Hayat vasfı ancak yiyip içen ve bu yediği, içtiği mevaddı kendi uzviyetine temessül eden varlıklara şamildir.”

cemiyet nizamı denilen şeyin temellerini, amillerini bulurlar. Ve yine aynı ufka dönerler. Ve onlar bu bi-teraf seyirde bugünkü cemiyet nizamının amillerini soğukkanlılıkla birer birer tetkik ettikleri vakit, bu nizamın şüphesiz ezilen ekseriyetin yani dünya proletaryasının lehine olarak kurulmamış olduğunu görürler. Ve o vakit bütün bu mütefekkirlerin, mübeşşirlerin cemiyet ve insaniyet mefkûresi namına yükselen ilk ve son seslerini işitiriz:

İnsanların ve milletlerin yekdiğerleriyle münasebetlerini kardeşçe düzeltmeleri ve bütün kabiliyetli insanların maddi ve iktisadi farklar olmadan sakin ve insanca yaşamaları için – bütün kudretlerini hakiki gürbüz bir medeniyetin “cismi ve ruhu!” uğruna dökebilmeleri için – cemiyet nizamı değışmelidir.

Filhakika tarihî ve iktisadi dünyadan hareket ederek cemiyetlerin talihi hakkında ilmî ve sarsılmaz müspet bir kanaate gelip dayanan mütefekkirlerin “Cemiyet nizamı değışmelidir.” dava ve düsturuna – şüphesiz proletaryayı hedef ittihaz ederek – yaşayan ve yaşamak isteyen “hayat” dünyasından da anlanıp kavuşuluyor.

Cemiyetlerin bünyesini tetkikten doğan bu dava “yaşayan hayat”ın bünyesinden fıskıran kudretle bir kere daha hak kazanıyor!...

– İnsanlar yaşamak istiyor... Yollarda sürünen, dilenen insanlar.. Gece, gündüz cemiyetin muayyen vazifelerini, müşterek hayatı ve müşterek ümrani doğurmak ve yaşatmak için, yorulan, didinen bütün insanlar yaşamak istiyor.

Lakin “yaşamak arzusu” insanları, garîzelerine esir “hayvan” cemiyetlerinde gördüğümüz “yaşamak için hayvani bir mücadele”ye sürüklemeksizin, – bugünün mütefekkirleri bunu diliyor. Artık, aklının ışığıyla sevk-i tabiisinin her an kendisine amir olmak isteyen tavrına sed çeken insan, topraklara kan akıtan ve sızdıran muharebelerin, hayvani mücadelelerin aleti olmayacaktır. – bugünün düşünenleri bunu özlüyor.

Tarihî devirlerden bize kadar gelen ve fakirliğin, yoksulluğun, sefaletin semavi huzur ve sükûn ile ödeneceğini kulaklara ve gönüllere fısıldayan “din”ler bu derin ve küllî ihtiyacı ancak insanların “kör ve sağır” imanlarına dayanarak teskin etmek istiyorlardı?!...

Asrımız, “kör ve sağır” iman asrı değıldir. İnsanlar, yaşamak arzusunun esirliğini ve zincirini sefaletle, sürünmekle değıl, fakat “insan” olarak taşımalıdır.

Yaşamak ihtiyacı, bizi doğan, taşan, yayılan hayata çağırıyor... Fakat, hayata şuurlu insan, gözleri nirsuz, vücudu dermansız, kalbi sönük, dimağı boş koşamaz. O halde bütün insanların hür ve kardeş, insanca yaşayacakları yeni bir “cemiyet”e doğru!..

4 Teşrinisani 923

Küçük Çamlıca: Doktor Şevket Aziz

Gençlik ve İctimai İnkılâp

Bütün dünyada şimdiye kadar görülmemiş büyük bir herc ü merc var. İnkılâp ateşi her yeri sarmak üzeredir.. Ne süngülü kuvvetler, ne de faşistlerin kara gömlekleri artık hiç, hiçbir şey ona mani olamaz.. Zira bu, o kadar emr-i vaki haline girmiştir. Bu gürültülü işleri yapan, her şeyi alt üst eden, bütün bu yangınları çıkaran esrarengiz kuvvet, yeni sınıfın çarpışmasından başka bir şey değildir...

Bir tarafta ölmek üzere bulunan burjuvazinin son gayretleri, diğer tarafta az bir zaman sonra her şeye hâkim olacağını düşünerek büyük bir imanla yürüyen proletarya... İşte günün sınıf mücadelesini yapan bu iki kuvvettir.

Haklarının su götürmez meşruiyeti, adetlerinin kahiren ekseriyeti ve nihayet mükemmel bir teşkilata malikiyeti proletaryanın bu mücadelede muzaffer çıkacağına büyük delildir...

Her inkılâp ateşine ilk kıvılcımı atan gençlik bu (son kavga)da nasıl bir rol oynayacaktır? Onun burada vazifesi ne olmalıdır? İşte biz, gençliği şiddetle alakadar eden çok mühim bir mesele...

Biz biliriz ki (proletarya) namı altında toplanan muazzam kuvvet, müşterek düşman ve müşterek menfaat karşısında yaş farkına bakmaksızın aynı şiddetle aynı cephede mücadeleye mecburdur.. Bu proletarya ekseriyetinin büyük bir kısmı da “gençlik”tir.. Binaenaleyh proletarya – işçi gençlik bir emr-i vaki halinde mücadeleye iştirak edecek ve onlardaki sihirli gençlik kuvveti ta baştan nihayete kadar mütezayit bir imanla onları ön safta bulunduracaktır...

Fakat proleter bulunmasına rağmen kendisini o sınıftan addetmeyen bir kısım gençlik var.. Ki bunlar umumiyetle münevver zümreyi teşkil etmektedir. Bu mücadelede onlar ne yapacaklardır?..

Bu gençlerin menfaati hangi cephede ahz-ı mevki etmelerini amirdir?..

Şunu hepimiz kabul etmek mecburiyetindeyiz ki, kendisini (işçi) sınıfından addetmeyen gençlik, farkında olmaksızın yine bir işçiden başka bir şey değildir.. Çünkü o da muhtelif vesilelerle burjuvazi ve sermayenin esiridir..

Darülfünun Mekâtib-i Âliye talebesi, doktor, avukat, mühendis, muallim, memur... ilh... bir proleterden başka bir şey midir? Hâlbuki yapılan mücadele, elde edilmek istenilen inkılâp onları ezen ve soyan bir sınıfa matuf olduğuna nazaran bu nevi gençlik ve münevver zümrenin de işçiler lehinde olmak üzere mücadeleye iştirak etmesi bir zaruret hükmündedir.. Bu kısım haricinde kalan pek ufak bir kısım, burjuva gençliği, içtimai hayatta ve istihsalatta hiçbir kıymeti olmayan tufeyli gençlik, tabiatıyla mevzubahis ettiğimiz saflar haricinde kalacaktır...

Şu halde, şuurlu ve münevver gençliğin ekseriyetini, ezilen ve soyulan bir sınıf diye kabul ettiğimiz içindir ki; onları inkılâp hareketinde faal bir rol oynarken göreceğimizi ümit etmek elbet hakkımızdır... Nitekim her inkılâpta, hatta şimdiye kadar burjuvazi lehinde yapılan inkılâplarda bile, en ateşli ve en hararetli mücahitler, yine bu sınıf gençler olmuştur... Bizzat kendi menfaatlerine taalluk eden ve onların kurtuluşunu istihdaf eden içtimai inkılâp mücadelesinde gençliğin bulunabileceği yer ancak: proletarya saflarının en ileri kısımlarıdır.. Kendilerine nazaran daha şuursuz ve kısmen cahil bulunan kol işçileri, şuurlu ve münevver bir

gençliğin, dimağ işçilerinin idaresinde buldukça içtimai inkılâp tesri edilmiş ve soyulan kitle bir an evvel hakkına kavuşmuş olur...

Bundan anlaşılıyor ki, içtimai inkılâp hareketinde, şuurlu gençlik proletarya kitlesini idare eden bir rehber, bir idareci vaziyetinde bulunacaktır...

Esasen şark memleketlerinde, proletaryanın garba nazaran cahil bulunduğu yerlerde, bu gibi hareketleri idare eden gençlik ve münevver zümre olmuştur.

Şunu da unutmamak mecburiyetindeyiz ki, bir harekete taraftar olmak ve onu beğenmekle bir iş yapılmış olmaz... Binaenaleyh gençlik de, içtimai inkılâp hareketine, uzaktan bir seyirci sıfatıyla bakmak ve kalben onun muvaffakiyetini temenni etmekle kalmamalı, hem nazari, hem ilmî mücadeleye girişmelidir. Esasen gençliğin isyankâr hisleri, bilfiil mücadeleye katılıp, şuursuz kitlelere şuurlu, tavsayan hareketlere ruh ve iman vermeyi amirdir.

Artık Türkiye gençliği de bir an evvel vazifesini öğrenmeli ve vazifesi başına geçmelidir..

18 Teşrinievvel 923

Memduh Necdet

Sovyetler Rusya'sında Kadının Himayesi

İşçi kadınların, işçi validelerin, çocukların himayesi Sovyetler Rusya'sının daimi bir düşüncesidir.

Sermayedar medeniyeti, kadınların inkişafına, erkeklerden daha az ihtimam gösterdiğinden onu zayıflatıyor ve bütün hastalıklara müstait bir hale koyuyor. Mesela: Avusturya'da, Muavenet-i İctimaiye Nezareti tarafından, bir senede kaydedilen yüz hasta üzerinden kırk yedisi kadın, otuz yedisi erkektir.

Kadının bu zaafının sebeplerinin en mühimi çalışma sahasındaki dñn mevkiidir. Bütün sermayedar memleketlerde, en ucuz iş kuvvetini teşkil eden kadınlar, kendi sıhhatlerine bakmaya müsaade etmeyen maddi şerait içinde yaşamaktadırlar. Diğer cihetten erkeklerden dñn olan siyasi vaziyeti kendisini müdafaa edemeyecek bir şekildedir.

Mesela, hamileliğinin en son gününe kadar en ağır ve ezici işlerde çalışmaya mecbur kalan kadınlar görüyoruz.

Hamile kadınların müdafaa ve himayeden bu derece mahrumiyetleri, son saate kadar çalışmadan kendi kendisine kâfi gelmek imkânsızlığı kadınlar ve çocuklar arasında müthiş bir surette vefeyâtı mucip oluyor.

Umumi bir istatistik gösteriyor ki: 2000 yeni doğmuş çocuktan, amele sınıfında ilk birinci senede 305 çocuk ölüyor. Fakat burjuva sınıfında bu rakam 90'a düşüyor.

Sovyetler Rusya'sı, kadına hamlden evvel ve sonra sekizer hafta mezuniyet temin eden yegâne memlekettir.

Bütün bu müddet zarfında, kadın, muavenet-i ictimaiye kasasından, altın kıymetinde olan yeni paradan, tam yevmiesini alır.

Yine aynı paradan, yeni doğan çocuk için 7 rublelik bir ilave tahsisat aldığı gibi bütün emzirme müddetince her ay 7 ruble daha alır. Bu iki tazminat yalnız fabrikada çalışan kadınlara değil, aynı zamanda, ev işleriyle meşgul olan amele kadınlarına da verilir.

Fabrikada, bütün emzirme müddetince, her üç saatte bir yarım saat, çocuğunu emzirmek için istirahat verilir. Bu müddet esnasında, tabiatıyla işleyen ücretini alır. Gece işleri ve sekiz saatten fazla mesai, hamile veya çocuklarını emziren validelere menedilmiştir.

İşte bir amele hükümeti, en ezici iktisadi müşkülât içinde, valideliğe ait olan bu ictimai teminat meselesini halletmek çaresini bulmuştur.

Hâlbuki sermayedar burjuva hükümetleri çok daha müsait iktisadi şerait içinde oldukları halde böyle bir şey vücuda getirmekten çok uzaktırlar.

Kadın Meselesi

İzdivaç yalnız resmî bir kayıt muamelesine tabi olan, ahlak hususunda da tarafeyne aynı hukuku veren Sovyetler Rusya'sında matbuat, son günlerde, çok şayan-ı dikkat bir münakaşa açtı.

Emraz-ı zühreviye ve umumiyetle sâri veya irsen intikal eden bütün hastalıklar ile mücadele etmek hakkında Sıhhat-ı Umumiye Nezareti tarafından hazırlanan bir proje matbuatta, Semashko yoldaş tarafından müdafaa edilecektir.

İzdivaçtan evvel, iki tarafın da sıhhatleri hakkında kati teminat almalarını isteyen bu projenin faydası halk kitlelerinin izdivaç sıhhatinde, erkek ve kadının mütekabil vazifelerine nazar-ı dikkati celbetmektedir.

Amedi Matbaası

Müdür-i mesulü: Sadrettin Celal

TÜSTAN